

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2022, 12(1), 31-62
Received: 20 May 2022
Accepted: 20 Sep 2022
DOI: 10.22055/jac.2022.40877.1885
Original Article

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۴۰۱، ۱۲(۱)، ۳۱-۶۲
دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۳۰
پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۹
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

Development and Validation of Possibility of Marital Adjustment Questionnaire for Couples on the Brink of Divorce

Somayeh Jaberi^{*}
Ozra Etemadi^{**}
Maryam Fatehizade^{***}
Ali Rabbani Khorasgani^{****}

Abstract

The present study aimed to develop and validate a questionnaire to assess the possibility of marital adjustment so as to help experts make sound decisions about couples on the brink of divorce. The study was conducted using an exploratory method (instrument development) in two phases. In the first phase, based on the qualitative method of grounded theory and using interviews with 33 couples on the brink of divorce and 15 marriage and divorce counselors, marital adjustment factors were explored and a questionnaire was designed in two versions for men and women. In the second phase, based on the quantitative method, the validity and reliability of the questionnaire were evaluated by purposefully selecting 262 women and 202 men visiting counseling centers in Isfahan. Confirmatory factor analysis was performed using SPSS and AMOS and Cronbach's alpha of the questionnaire and its subscales were calculated. The results showed that two main categories including positive resources and negative resources of marital relationship (deterrents to divorce) are involved in marital adjustment. The results indicated that love, trust, sexual relationship, acceptance, justice, and fairness were the subcategories of positive resources of marital relationship for men and women. Besides, deterrent attitudes, family of origin, children (for men and women) and socio-economic conditions (for women) were determined as the subcategories of the negative resources of the marital relationship. The results of the confirmatory factor analysis also provided a significant explanation of the variance of the variable under study by the factors both for women (0.48) and for men (0.49). Cronbach's alpha of the questionnaire was 0.89 for women and 0.90 for men. Given the appropriate validity and reliability of the two versions of the questionnaire, it seems that this questionnaire can help the experts and couples make right decisions concerning the marital life.

Keywords: Possibility of marital adjustment, Couples on the brink of divorce, Development and validation of a questionnaire

* Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran

** Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Azadi square, Isfahan, Iran, 09131289754, (Corresponding Author) o.etemadi@edu.ui.ac.ir

*** Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran

**** Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Extended Abstract

Introduction

Since involvement in a romantic relationship influences individuals' daily performance and gives rise to pleasant feelings, the dissolution of such a relationship with divorce can have unpleasant consequences (Solomon & Jackson, 2014). Most couples marry in the hope of living together for the rest of their lives, but today in many parts of the world, divorce has become a common phenomenon that is increasing every day (Schramm & Becher, 2020).

Divorce is a life-changing decision that affects all aspects of life and its consequences might influence the whole life of an individual (Amato & Marriott, 2016). Therefore, to help couples make right decisions in their marital life, it is necessary for marriage and divorce counselors to utilize specialized instruments. Various instruments have been developed to help couples and marriage and divorce counselors. However, the existing questionnaires are for before and after the divorce and do not help the couples on the brink of divorce.

The importance of divorce counseling for couples has been increasingly emphasized by the family court and the judicial system of Iran according to the Family Protection Law. Therefore, this study aimed to develop an index to help marriage and divorce counselors, especially couples who are in one of the stages of the divorce process, from the emergence of the idea of divorce to legal divorce. Given that the divorce process depends on the social context of each society and based on an understanding of the reality of divorce from the perspective of those involved, the factors of marital adjustment in Iranian couples were identified through collecting authentic data from the social context of divorce in Iran. Thereafter, a questionnaire was developed to assess the possibility of marital adjustment. This study also sought to answer the research question on how to construct a questionnaire to assess marital adjustment and determine its validity and reliability.

Methods

The present study was conducted using an exploratory design. In exploratory research, the researcher seeks to discover the context of a situation. To this end, first qualitative data are collected and then, through this, measurement tools are developed (Bazargan, 2015). This study was conducted in two qualitative and quantitative phases. The first qualitative phase of this study was conducted based on the grounded theory approach using in-depth interviews with couples and counselors. The second phase was based on the descriptive method of testing.

The research population in the first phase of the study, which aimed to discover the categories of marital adjustment of couples on the brink of divorce, included all couples on the brink of divorce in Isfahan in 2019 and 2020. Besides, all marriage and divorce counselors who worked in counseling centers in the mentioned years, were considered as the population of the study. Based on purposive and theoretical sampling, semi-structured in-

depth interviews were conducted with 33 couples on the brink of divorce and 15 marriage and divorce counselors until theoretical saturation. In the second phase of the research, which aimed to construct an adjustment questionnaire, the statistical population included all men and women in Isfahan in 2020 who were in one of the stages of divorce. The sample at this phase was 262 women and 202 men who were in one of the stages of the divorce process.

Instruments

In this study, two questionnaires were used to evaluate the convergent and divergent validity of the researcher-made questionnaire. The first one was the Golombok-Rust Inventory of Marital State (GRIMS) developed by Rust, Bennum, Crowe, and Golombok in 1988 with 28 items. The second one was the Standard Questionnaire of Desire for Divorce developed by Rusbult, Johnson, and Morrow in 1986 in two 28- and 14-item versions. The 14-item version was used in the present study.

Procedures

This research was conducted in two phases. In the first qualitative phase, based on the grounded theory, the categories of marital adjustment were discovered in two positive resources and negative resources dimensions of marital relationship.

Data Analysis

In the second phase, based on the discovered categories, the items appropriate for the men and women versions were determined. After analyzing the data, the Possibility of Marital Adjustment Questionnaire was developed as a 60-item version for women and a 45-item version for men.

In the first phase of the study, the obtained data were analyzed using Glaser method based on open, selective, and theoretical coding.

In the second phase, to evaluate the validity and reliability of the Possibility of Marital Adjustment Questionnaire, confirmatory factor analysis was performed using SPSS and AMOS.

Results

The results of the qualitative phase showed that positive resources and negative resources of marital relationship (deterrents to divorce) were the two main categories involved in marital adjustment. The results indicated that love, trust, sexual relationship, acceptance, justice, and fairness were the subcategories of positive resources of marital relationship for men and women. Moreover, deterrent attitudes, family of origin, children (for men and women), and socio-economic conditions (for women) were determined as the subcategories of the negative resources. The results of confirmatory factor analysis also showed a significant explanation of the variance of the variable by the factors. Cronbach's alpha was 0.89 for the women's version of the questionnaire and 0.90 for the men's version.

Discussion

The results of the present study on the categories of the Possibility of Marital Adjustment Questionnaire can be consistent with the results of some Iranian studies (e.g. Nasiri Dehsorkhi et al. 2018) and foreign studies (e.g. Stafford & Canary, 1991: quoted from Vangelisti & Perlman, 2006) in the field of marital compromise and stability.

Conclusion

According to the results of the present study, it can be concluded that the Possibility of Marital Adjustment Questionnaire can help couples on the brink of divorce and marriage and divorce counselors as an instrument. However, due to the cultural and social diversity of Iran, caution must be exercised in generalizing the results.

Ethical Considerations

The present study obtained the required permits and was approved with the code of ethics ID IR.REC.1399.099. Thus, the ethical considerations of the research, including confidentiality and obtaining informed consent from the participants, have been observed.

Funding

This research did not receive any specific grant.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest in this study.

Acknowledgements

The researchers express their gratitude to all participants, including marriage and divorce counselors and couples who, despite marital problems, gave their time to the research team and cooperated in conducting this research.

ساخت و اعتباریابی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی برای زوجین در آستانه‌ی طلاق^۱

سمیه جابری*
عذرا اعتمادی**
مریم فاتحی‌زاده***
علی ربانی خوراسگانی****

چکیده

هدف پژوهش حاضر، ساخت و اعتباریابی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی است که به منظور کمک به تصمیم‌گیری کارشناسانه‌ی متخصصان در مورد زوجین در آستانه‌ی طلاق ساخته شده است. روش پژوهش ترکیبی از نوع اکتشافی (تدوین ابزار) بوده که در دو مرحله انجام شد. در مرحله‌ی اول بر اساس روش کیفی نظریه زمین‌های، با استفاده از مصاحبه با ۳۳ زوج در آستانه‌ی طلاق و ۱۵ مشاور خانواده و طلاق، عوامل امکان سازگاری زناشویی کشف شد و پرسشنامه‌ی در دو فرم زنان و مردان طراحی شد. در مرحله‌ی دوم بر اساس روش کمی، روایی و پایایی پرسشنامه‌های ساخته شده با انتخاب هدفمند ۲۶۲ زن و ۲۰۲ مرد مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان بررسی شد. با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS تحلیل عاملی تأییدی انجام گرفت و آلفای کرونباخ پرسشنامه و خرده آزمون‌ها محاسبه شد. یافته‌ها نشان داد که دو بعد اصلی سرمایه‌های مثبت و سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی (بازدارنده‌های طلاق) در امکان سازگاری زناشویی همسران دخیل است. نتایج حاکی از آن بود که مقوله‌های علاقه، اعتماد، رابطه‌ی جنسی، پذیرش، عدالت و انصاف در بعد سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی برای مردان و زنان ظهور یافتند. همچنین در بعد سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی، مقوله‌های نگرش‌های بازدارنده، خانواده‌ی اصلی، فرزندان (برای مردان و زنان) و شرایط اقتصادی-اجتماعی (خاص زنان) به دست آمدند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز بیانگر تبیین معناداری از واریانس متغیر موردنظر توسط عامل‌ها هم برای فرم زنان (۰/۴۸) و هم برای فرم مردان (۰/۴۹) بود. آلفای کرونباخ پرسشنامه‌ی فرم زنان ۰/۸۹ و برای فرم مردان ۰/۹۰ به دست آمد. با توجه به کسب اعتبار و روایی مناسب برای فرم زنان و مردان، به نظر می‌رسد این پرسشنامه بتواند در امر تصمیم‌گیری درست برای زندگی زناشویی برای متخصصان و زوجین کمک‌کننده باشد.

واژه‌های کلیدی: امکان سازگاری زناشویی، زوجین در آستانه‌ی طلاق، ساخت و اعتباریابی پرسشنامه.

۱. این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری مشاوره با مجوز IR.UI.REC.1399.099 از کمیته اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی دانشگاه اصفهان در تاریخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۹ می‌باشد.

* استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

** استاد گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده‌ی مسئول)

o.etemadi@edu.ui.ac.ir

*** استاد گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

**** دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

یک ازدواج رضایت‌بخش از مهم‌ترین اهداف افراد در طول زندگی است، زیرا درگیر بودن در یک رابطه‌ی عاشقانه بر عملکرد روزمره‌ی افراد و پدیدآیی احساسات خوشایند تأثیر فراوان دارد. بنابراین واضح است که انحلال چنین رابطه‌ای می‌تواند پیامدهای ناخوشایند بسیاری برای زوجین داشته باشد (Solomon & Jackson, 2014). پدید آمدن اختلافات زناشویی به عنوان بخشی طبیعی در زندگی زناشویی قلمداد می‌شود، اما گاهی بروز مشکلات خانواده را تهدید می‌کند و در صورت نپرداختن صحیح به آن زمینه‌ای برای ایجاد لغزش از مسیر زندگی زناشویی و انحراف آن به سمت طلاق را فراهم می‌کند (Doherty & Harris, 2017). طلاق یک تصمیم‌گیرنده‌ی زندگی است که همه‌ی جنبه‌های زندگی را درگیر می‌کند و پیامدهای آن در سرتاسر زندگی افراد وجود دارد (Amato & Marriott, 2016). امروزه در بسیاری از کشورهای جهان، طلاق به پدیده‌ای عادی تبدیل شده است که هر روزه در حال گسترش است (Schramm & Becher, 2020). این روند صعودی در حال رشد در کشورهای پیشرفته (Sharma, 2011) و همچنین کشورهای در حال توسعه از جمله کشور ایران قابل مشاهده است (Asanjarani et al., 2019).

طلاق پدیده‌ای است که به یک‌باره و در اثر یک عامل خاص رخ نمی‌دهد (Rezaeian et al., 2017). همچنین این رویداد، پیامدهای بسیاری برای زوجین، فرزندان و سایر افراد مرتبط دارد که بیشتر آن‌ها ناخوشایند است (Amato, 2000). نکته‌ی قابل توجه این است که با وجود پیامدهای مخرب طلاق برای زندگی خانوادگی افراد، این پدیده در حال تبدیل شدن به یک هنجار است (Slanbekova et al., 2014) و همین عامل سبب می‌شود تا افراد بدون تأمل کافی در مورد طلاق، تصمیم‌گیری نابه‌جا و غیرکارشناسانه بگیرند. به همین دلیل ممکن است تعداد طلاق‌های زود هنگام یا دیر هنگام به وفور مشاهده شود (Bell et al., 2018).

بنابراین به دلیل ساختار چندبعدی طلاق و پیامدهای گسترده‌ی آن، لازم است تا طلاق و ابعاد آن در چارچوبی مشخص قابل ارزیابی و سنجش باشد. بر همین اساس، مطالعات مختلف اندازه‌گیری شاخص‌های گوناگون مرتبط با طلاق را مورد توجه قرار داده‌اند (Cailar & Yilmaz, 2022) و متخصصان برای کمک به افراد درگیر در طلاق تلاش گسترده‌ای را آغاز کرده‌اند. یکی از حوزه‌هایی که توجه بسیاری از مشاوران و متخصصان خانواده را به خود جلب کرده است، تشخیص درست و به‌موقع در امر طلاق است. یکی از ابزار کمک‌کننده در امر تشخیص، پرسشنامه‌ها هستند. به همین منظور و در جهت کمک به زوجین، فرزندان و در نهایت مشاوران خانواده، پرسشنامه‌های گوناگونی با موضوع طلاق طراحی و ساخته شده‌اند که در مراحل گوناگون رابطه‌ی زناشویی استفاده می‌شود.

یکی از پرسشنامه‌هایی که برای سنجش میل زوجین به طلاق مورد بررسی قرار می‌گیرد، پرسشنامه استاندارد گرایش به طلاق (Standard Questionnaire Of Desire for Divorce) است. این پرسشنامه که در سال ۱۹۸۶ توسط روزولت، جانسون و مورو (Rusbult et al., 1986) ساخته شده است، در ۲۸ گویه، تمایل برای طلاق، تمایل به مسامحه، ابراز احساسات و وفاداری زوجین را می‌سنجد. این

پرسشنامه که مورد اعتباریابی قرار گرفته است، می‌تواند استعداد زوجین برای طلاق یا حفظ زندگی مشترک را اندازه‌گیری کند. در همین راستا، مقیاس نگرش به طلاق (Attitudes Toward Divorce Scale) نیز توسط کینایرد و جرارد (Kinnaird & Gerrard, 1986) برای سنجش نگرش مثبت یا منفی افراد به طلاق ساخته شده است. نمره‌ی بالاتر نشان‌دهنده‌ی نگرش مثبت بیشتری به طلاق است. البته این پرسشنامه علاوه بر زوجین، می‌تواند برای همه‌ی افراد بزرگسال اجرا شود و نگرش آنان به طلاق را مورد ارزیابی قرار دهد.

همچنین در تلاش دیگری، به منظور سازگاری پس از طلاق زوجین و همچنین فرزندان، پرسشنامه‌هایی طراحی و ساخته شده است. مقیاس سازگاری طلاق فیشر (Fisher's Divorce Adjustment Scale) در ۱۰۰ گویه توسط بروس فیشر (Bruce Fisher, 1976) ساخته شده است. این پرسشنامه در ۶ خرده مقیاس احساس خود ارزشی، رها شدن، خشم، سوگ، صمیمیت اجتماعی و خود ارزشی اجتماعی، میزان سازگاری افراد پس از طلاق را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در این پرسشنامه هر چه افراد نمره‌ی بالاتری کسب کنند، سازگاری کمتری با طلاق دارند.

پرسشنامه‌ای نیز برای سنجش سازگاری فرزندان با طلاق (Child Divorce Adjustment Inventory) توسط پورتس و براون (Ports & Brown, 1997: quoted from Ports et al., 1999) ساخته شده است که به اندازه‌گیری عوامل خطر در یک خانواده می‌پردازد که ممکن است در سازگاری فرزندان دخیل باشد. چهار عامل مورد اندازه‌گیری در این پرسشنامه عبارتند از: سیستم‌های حمایت خارجی، بینش و ادراک کودک نسبت به طلاق، شرایط مرتبط با تعارض پس از طلاق و عملکرد و ثبات خانواده (Ports et al., 1999).

با توجه به اینکه تصمیم به طلاق نتیجه فشار شدیدی است که حداقل به یکی از زوجین وارد می‌شود که ممکن است به دلیل برآورده نشدن نیازها و اهداف آنان رخ دهد (Sadoughi et al., 2019)، ممکن است در زمان‌هایی در زندگی افراد فکر طلاق و نیاز به تصمیم‌گیری در مورد آن پیش آید. پس از بررسی پیشینه‌ی تدوین مقیاس‌های مربوط به طلاق، مشاهده می‌شود که این مقیاس‌ها بیشتر برای پیش از تصمیم به طلاق و یا برای مرحله‌ی پس از اتمام طلاق و سازگاری با آن ساخته شده‌اند. اما با توجه به اینکه پرسشنامه یا مقیاسی برای کمک به تصمیم‌گیری زوجین در آستانه‌ی طلاق طراحی و ساخته نشده است، بنابراین ممکن است احتمال خطر تصمیم‌گیری‌های عجولانه یا دیر هنگام برای این زوجین به وقوع پیوندد. از سوی دیگر، پرسشنامه‌ها و مقیاس‌های تدوین شده که مرتبط با موضوع طلاق هستند، در سایر کشورها تدوین شده‌اند و متخصصان داخلی برای هنجاریابی این ابزار تلاش کرده‌اند. این در صورتی است که طلاق به عنوان رویدادی که در یک بستر اجتماعی خاص به وقوع می‌پیوندد، تحت تأثیر شرایط فرهنگی و اجتماعی جامعه است (LaRossa, 2005). از سویی طلاق جنبه‌های قانونی و حقوقی فراوانی دارد که خاص جامعه‌ی ایران است که ممکن است شرایط متفاوتی را برای زنان و مردانی که قصد جدایی از همسر را دارند، رقم بزند (Habibi tabar, 2009) و در تصمیم‌گیری و نحوه‌ی اجرای تصمیم آنان دخیل باشد. بنابراین خلأ وجود پرسشنامه‌ای مبتنی بر شرایط فرهنگی - اجتماعی

جامعه‌ی ایران برای کمک به تصمیم‌گیری کم‌آسیب‌تر برای زوجینی که دارای فکر طلاق هستند یا به مراحل نزدیک به طلاق رسیده‌اند، احساس می‌شود. در همین راستا، به منظور کمک به زوجین برای تصمیم‌گیری درست و کارشناسانه در مورد ماندن یا ترک زندگی مشترک، لازم است مشاوران خانواده و طلاق علاوه بر اجرای جلسات مشاوره، به ابزار تخصصی نیز مجهز باشند.

اهمیت مشاوره با توجه به الزام مشاوره‌ی طلاق برای زوجین از سوی دادگاه خانواده و سیستم قضایی کشور با توجه به قانون حمایت از خانواده مضاعف شده است. به همین منظور هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین ابزاری برای کمک به مشاوران خانواده و طلاق و خصوصاً زوجینی است که در یکی از مراحل فرایند طلاق، از ظهور فکر طلاق تا انجام طلاق قانونی هستند. بنابراین با توجه به اینکه فرایند طلاق وابسته به بافت اجتماعی هر جامعه روی می‌دهد، مبتنی بر درک واقعیت طلاق از نظر افراد درگیر با آن، با گردآوری داده‌های واقعی از بستر اجتماعی این رویداد، عوامل امکان‌سازگاری زناشویی در زوجین به دست آمد و بر این اساس پرسشنامه‌ی سنجش امکان‌سازگاری زناشویی تهیه گردید. در واقع عوامل امکان‌سازگاری زناشویی عواملی هستند که در شکل‌گیری مجدد یک رابطه‌ی زناشویی مؤثر هستند، اما ممکن است به دلایل مختلف، در طول زندگی زناشویی مورد بی‌توجهی قرار گرفته یا از بین بروند. با توجه به اینکه طلاق به دلیل ماهیت آن می‌تواند تحت تأثیر هیجانات شدیدی به وقوع پیوندد (Shehni Yailagh et al., 2011)، ممکن است زوجین از ارزیابی درست تصمیم خود به طلاق عاجز باشند و عواملی که همچنان می‌تواند به حفظ زندگی زناشویی آنان کمک کند را در نظر نیاورند و با یک طلاق عجولانه خود را درگیر پیامدهای گوناگونی کنند. همچنین با وجود آن که ممکن است طلاق آثار مخرب فراوانی داشته باشد، اما گاهی اوقات تنها راه باقی‌مانده برای نجات افراد است. در چنین مواردی ممکن است همه‌ی عوامل و سرمایه‌هایی که بتوانند به سازش زوجین کمک کنند، از بین رفته باشند. لذا ممکن است ماندن در چنین زندگی برای خانواده آسیب‌های بیشتری را در بر داشته باشد. بنابراین لازم است در این گونه روابط نیز با سنجش دقیقی از وجود یا عدم وجود عوامل امکان‌سازگاری زناشویی، به زوجین در تصمیم‌گیری برای سرنوشت رابطه‌ی زوجی کمک شود. به همین ترتیب این پژوهش به دنبال پاسخ سؤال پژوهش مبنی بر چگونگی ساخت پرسشنامه‌ی سنجش امکان‌سازگاری زناشویی و تعیین روایی و پایایی آن است.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش حاضر ترکیبی از نوع طرح اکتشافی (تدوین ابزار) بود (Creswell & Plano Clark, 2007). در طرح پژوهش اکتشافی، پژوهشگر به دنبال کشف زمینه‌ی دربار‌ه‌ی یک موقعیت است؛ بدین منظور ابتدا به گردآوری داده‌های کیفی پرداخته و سپس از این طریق، ابزار اندازه‌گیری را تدوین می‌کند (Bazargan, 2015). از آنجا که هدف این پژوهش در مرحله‌ی اول، کشف عوامل امکان‌سازگاری زناشویی از نظر زوجین در آستانه‌ی طلاق بود، به نظر می‌رسد لازم است این عوامل در بستر

اجتماعی و واقعی آن مورد بررسی قرار گیرند. بنابراین با توجه به اینکه این رویداد در بستر واقعی در حال وقوع است و نیاز به کشف دیدگاه و تجربه‌ی افراد از این عوامل می‌باشد، از رویکرد نظریه‌ی زمینه‌ای استفاده شد (Glaser & Halton, 2005). همچنین در مرحله‌ی دوم پژوهش (مرحله‌ی کمی) نیز از روش توصیفی از نوع آزمون‌سازی استفاده گردید.

جامعه‌ی مورد مطالعه در مرحله‌ی اول پژوهش که به منظور کشف مقوله‌های امکان سازگاری زناشویی در زوجین در آستانه‌ی طلاق انجام گرفت، کلیه‌ی زوجین در آستانه‌ی طلاق در شهر اصفهان در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ بودند. همچنین کلیه‌ی مشاوران خانواده و طلاق که در مراکز مشاوره در سال‌های مذکور در زمینه‌ی زوج و طلاق مشغول به کار بودند، به عنوان جامعه‌ی مشارکت‌کنندگان در نظر گرفته شدند. معیار ورود برای زوجین در این مرحله، ازدواج اول زوجین، قرار داشتن در یکی از مراحل فرایند طلاق و رضایت هر دو زوج برای ورود به پژوهش بود. همچنین مشاورانی که دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری و حداقل ۳ سال فعالیت در حوزه خانواده یا طلاق بودند، به این منظور در نظر گرفته شدند. به همین ترتیب، بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند و نظری با ۳۳ زوج در آستانه‌ی طلاق و ۱۵ مشاور خانواده و طلاق، مصاحبه‌ی عمیق نیمه ساختاریافته انجام شد تا اشیاع نظری حاصل شد.

همچنین در مرحله‌ی دوم پژوهش که به منظور ساخت ابزار برای تعیین امکان سازگاری زناشویی زوجین در آستانه‌ی طلاق انجام گرفت، جامعه‌ی آماری، کلیه‌ی زنان و مردان شهر اصفهان در سال ۱۳۹۹ که در یکی از مراحل طلاق بودند، بود. این زوجین که در یکی از مراحل فرایند طلاق بودند و به مراکز مختلف مشاوره‌ی شهر اصفهان مراجعه کرده بودند، با احصاء رضایت آگاهانه از آنان، در این مرحله از پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند. با توجه به نظر کلاین (Kline, 2010) نمونه‌ی مورد نیاز برای انجام تحلیل عاملی تأییدی، ۲۰۰ الی ۵۰۰ نفر می‌باشد. به همین منظور حجم نمونه در این مرحله، ۲۶۲ زن و ۲۰۲ مرد که در یکی از مراحل فرایند طلاق بودند، انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری

ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش شامل دو پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی و پرسشنامه‌ی استاندارد گرایش به طلاق هستند. این دو پرسشنامه به ترتیب، به منظور اندازه‌گیری روایی همگرا و روایی واگرایی پرسشنامه‌ی ساخته شده در پژوهش حاضر (پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی) مورد استفاده قرار گرفتند که در ادامه به معرفی آنان پرداخته می‌شود.

پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی گلوببرک - راست (GRIMS): این پرسشنامه توسط راست، بنوم، کرو و گلوببرک در سال ۱۹۸۸ (Rust et al., 1988) با ۲۸ گویه طراحی شده است. گویه‌های آن در یک مقیاس چهارتایی طیف لیکرت، وضعیت رابطه‌ی زناشویی را از صفر تا سه (کاملاً موافق = ۰ تا کاملاً مخالف = ۳) محاسبه می‌کنند تا حساسیت زوجین نسبت به هم، توجه به

همدیگر، تعهد و وفاداری، مشارکت، همدردی، ابراز محبت، اعتماد، صمیمیت و همدلی زوجین نسبت به هم را برآورد کند. هر چه نمره‌ی آزمودنی بیشتر باشد، وضعیت زناشویی بدتر است. راست و همکاران (Rust et al., 1988) ضرایب پایایی این مقیاس را بر اساس روش دونیمه‌سازی برای زنان ۰/۸۷ و برای مردان ۰/۹۱ و بر اساس روش آلفای کرونباخ، برای زنان ۰/۸۵ و برای مردان ۰/۸۹ گزارش کردند. همچنین راست و همکاران (Rust et al., 1990) روایی محتوایی این پرسشنامه را نیز تأیید کرده و میزان پایایی آن بر اساس روش بازآزمایی را برای زنان ۰/۹۰ و برای مردان ۰/۹۳ بیان کردند. بشارت (Besharat, 2001) در فرم فارسی این پرسشنامه میزان آلفای کرونباخ نمره‌ی کل مقیاس را برای زنان ۰/۹۲ و برای مردان ۰/۹۴ به دست آورد که نشان دهنده‌ی همسانی درونی بالایی است. همچنین پژوهش مذکور میزان پایایی بر اساس روش بازآزمایی با فاصله‌ی زمانی دو هفته را برای کل آزمودنی‌ها ۰/۹۴ و برای آزمودنی‌های زن، ۰/۹۳ و برای آزمودنی‌های مرد، ۰/۹۵ گزارش کرده است. لازم به ذکر است آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه در پژوهش حاضر، برابر ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسشنامه‌ی استاندارد گرایش به طلاق: پرسشنامه‌ی گرایش به طلاق توسط روزولت، جانسون و مورو (Rusbult et al., 1986) ساخته شد. این پرسشنامه در دو فرم ۲۸ و ۱۴ گوی‌های موجود است. فرم ۲۸ سؤالی در ۴ بعد تمایل برای طلاق، تمایل به مسامحه، ابراز احساسات و وفاداری تنظیم شده است. هر گویه در یک طیف لیکرت ۷ درجه‌ای به صورت "هرگز=۱"، "بندرت=۲"، "خیلی کم=۳"، "کم=۴"، "زیاد=۵"، "خیلی زیاد=۶" و "همیشه=۷"، نمره‌گذاری می‌شود. فرم ۱۴ سؤالی این پرسشنامه، که در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفت، دارای دو بعد تمایل به طلاق و مسامحه است. نمره‌ی کل از جمع مقوله‌های این دو بعد به دست می‌آید. قادرپور (Ghaderpour, 2014) میزان آلفای کرونباخ برای بعد تمایل به طلاق را ۰/۹۱ و برای بعد مسامحه، ۰/۸۶ را گزارش کرده است. همچنین کشاورز افشار و همکاران (Keshavarz Afshar et al., 2020) مقدار ۰/۸۵ را برای پایایی این پرسشنامه بر اساس روش آلفای کرونباخ گزارش کردند. در پژوهش حاضر نیز میزان آلفای کرونباخ برای پرسشنامه‌ی گرایش به طلاق برابر ۰/۸۳ به دست آمد.

روند اجرای پژوهش

پژوهش حاضر در دو مرحله انجام گرفت. مرحله‌ی اول که بر اساس روش پژوهش نظریه‌ی زمینه‌ای انجام گرفت، شامل انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته بود که توسط پژوهشگران از زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق به عمل آمد. میانگین زمان هر مصاحبه حدود ۶۰ دقیقه بود. هر مصاحبه شامل سؤالاتی در مورد امکان‌سنجی حفظ زندگی زناشویی در زوجین در آستانه‌ی طلاق بود. سؤال اصلی مصاحبه شامل بررسی این موضوع بود که زوجین در آستانه‌ی طلاق در صورت برقراری چه شرایط یا عواملی حاضر هستند، زندگی خود را حفظ کنند. بدیهی است که در اجرای مصاحبه به پرسیدن این سؤال اکتفا نشد و مصاحبه‌شوندگان به بیان جزئیات بیشتر ترغیب

شدند. بعد از تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها با زوجین و مشاوران، دو بعد اصلی برای امکان سازگاری زناشویی در زوجین به دست آمد که شامل نه مقوله برای زنان و هشت مقوله برای مردان بود. در واقع تفاوت تعداد مقوله‌ها برای زنان و مردان، در حین مصاحبه‌ها و از دل داده‌ها ظهور یافت و از قبل تفکیکی میان زنان و مردان انجام نشد.

پس از کشف ابعاد و مقوله‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق با زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران، پژوهشگران در مرحله‌ی دوم به منظور ساخت یک ابزار که بر اساس داده‌های برآمده از واقعیت و بافت ارتباطی- فرهنگی- اجتماعی ایران باشد و بتواند در روند کمک به زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق مؤثر باشد، به ساخت پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی اقدام کردند. بر اساس مفاهیم، مقوله‌ها و ابعادی که از تحلیل داده‌های مرحله‌ی کیفی پژوهش به دست آمدند، گویه‌ها طراحی شدند. بر این اساس، ۱۰۱ گویه برای فرم زنان و ۸۷ گویه برای فرم مردان تنظیم شد که پس از چندین بار مطالعه‌ی آن توسط ۵ نفر از متخصصان مشاوره‌ی خانواده و طلاق، با حذف عبارات تکراری و اصلاح جملات مبهم، گویه‌ها به تعداد ۶۶ گویه برای فرم زنان و ۵۶ گویه برای فرم مردان کاهش یافت. به همین ترتیب بر اساس نظر متخصصان، روایی محتوایی پرسشنامه‌های مذکور بررسی شدند. سپس به منظور اعتبارسنجی پرسشنامه‌ها، به روش نمونه‌گیری هدفمند، پرسشنامه‌ها بین زنان و مردان مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان که در یکی از مراحل طلاق بودند، توزیع شد.

پرسشنامه‌ها بدون نام و شامل اطلاعاتی مانند سن، میزان تحصیلات، طول مدت ازدواج و تعداد فرزندان بود. پرسشنامه‌ها با اطمینان‌دهی به پاسخ‌دهندگان در مورد محرمانه ماندن و استفاده‌ی صرفاً پژوهشی از آن‌ها بین افراد توزیع شد. در نهایت پس از انجام تحلیل‌های آماری انجام شده روی پرسشنامه‌های به دست آمده، تعداد سوالات نهایی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی، در فرم زنان ۶۰ گویه و فرم مردان ۴۵ گویه به دست آمد. پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی در یک طیف لیکرت ۵ تایی طراحی شد که در آن "کاملاً موافقم=۵"، "موافقم=۴"، "نظری ندارم=۳"، "مخالقم=۲" و "کاملاً مخالفم=۱" است. نمره‌ی بالاتر در این مقیاس نشان دهنده‌ی افزایش امکان سازگاری زناشویی زوج‌ها می‌باشد. اما بر اساس دو بعد کشف شده در این پرسشنامه‌ها، چنانچه زوجین در بعد سرمایه‌های مثبت نمره‌ی بالاتری کسب کنند، به نظر می‌رسد امکان ترمیم رابطه‌ی زناشویی وجود دارد. اما چنانچه افراد در بعد بازدارنده‌های طلاق نمره‌ی بالاتری کسب کنند، امکان سازگاری زناشویی در زوجین صرفاً به معنی طلاق نگرفتن آن‌ها و ماندن در زندگی زناشویی است. در واقع نمره‌ی افراد در بعد سرمایه‌های مثبت نشان دهنده‌ی وجود سرمایه‌های لازم برای حفظ رابطه‌ی زناشویی است، در صورتی که نمره‌ی بالاتر در بعد بازدارنده‌های طلاق می‌تواند صرفاً نشان دهنده‌ی حفظ زندگی مشترک باشد که لزوماً نمی‌تواند رابطه‌ی قابل ترمیم و با کیفیت بالایی را تضمین کند. اما به دلیل اینکه زوجین و مشاوران در مرحله‌ی اول پژوهش، به هر دو دسته‌ی عوامل برای امکان سازگاری زناشویی زوجین اشاره کردند، جمع نمرات در دو بعد در مجموع نمره‌ی امکان سازگاری زناشویی در زوجین را به دست می‌دهند. نمره‌ی هر بعد نیز، از جمع

نمرات گویه‌های هر بعد و نمره‌ی کل پرسشنامه از مجموع نمره‌ی هر دو بعد به دست می‌آید. جدول ۱ نحوه‌ی نمره‌گذاری پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی را نمایش می‌دهد.

جدول ۱

نمره‌گذاری پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی

فرم مردان	فرم زنان	مقوله‌ها	بعد
۱ تا ۱۱	۱۱ تا ۱۱	اعتماد	سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی
۱۲ تا ۱۸	۱۲ تا ۱۸	علاقه	
۱۹ تا ۲۲	۱۹ تا ۲۲	رابطه‌ی جنسی	
۲۳ تا ۲۶ و ۴۵	۲۳ تا ۲۶ و ۵۶	پذیرش	
۲۷ تا ۳۰ و ۴۴	۲۷ تا ۳۰ و ۵۴، ۵۵، ۵۷	عدالت و انصاف	
۳۱ تا ۳۶	۳۱ تا ۳۹ و ۵۳، ۶۰	نگرش‌های بازدارنده	سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی
۳۷ تا ۴۱	۴۰ تا ۴۶	خانواده‌ی اصلی	
-----	۴۷ تا ۵۰	شرایط اقتصادی-اجتماعی	
۴۲، ۴۳	۵۱، ۵۲، ۵۸، ۵۹	فرزندان	

قابل ذکر است که در فرم زنان پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی، گویه‌های ۲، ۴، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۷، ۴۵، ۴۶، ۵۱، ۵۲، ۵۸ و ۵۹ و در فرم مردان، گویه‌های ۲، ۴، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۵، ۴۰، ۴۱ و ۴۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

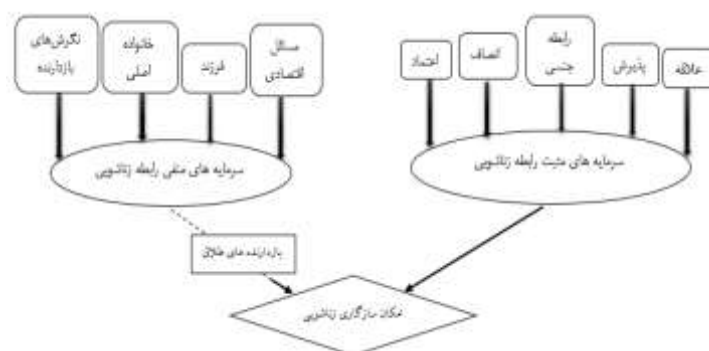
در مرحله‌ی اول پژوهش، بر اساس رویکرد گلینز (Urquhart, 2013) که به صورت سه مرحله‌ی کدگذاری باز، گزینشی و نظری انجام گرفت، داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها تحلیل شدند و مقوله‌های درگیر در امکان سازگاری زناشویی در زوجین در آستانه‌ی طلاق ظهور یافت. بدین صورت که ابتدا مفاهیم حاصل شده از مصاحبه‌ها، استخراج شدند و سپس مفاهیم مرتبط با هم تشکیل مقوله‌های بزرگتر را دادند. بعد از ادغام مقوله‌ها با یکدیگر، دو بعد اصلی سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی و سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی یا بازدارنده‌های طلاق ظهور یافتند. سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی شامل پنج مقوله‌ی علاقه، اعتماد، پذیرش، رابطه‌ی جنسی، عدالت و انصاف بودند که به صورت مشترک از زنان و مردان مصاحبه شونده احصاء شدند. اما در بعد سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی یا بازدارنده‌های طلاق تفاوتی ظهور یافت، بدین صورت که این بعد با مقوله‌های نگرش‌های بازدارنده، فرزندان، خانواده‌ی اصلی (برای زنان و مردان) و مسائل اقتصادی-اجتماعی (خاص زنان) خود را نشان داد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در مرحله‌ی دوم نیز، از سه روش محاسبه‌ی روایی محتوایی، روایی سازه و روایی همگرا و واگرا استفاده شد. برای سنجش روایی محتوایی، نظر ۵ نفر از متخصصان خانواده و طلاق در مورد گویه‌ها گرفته و اعمال شد و روایی محتوا بر اساس دو روش کمی و کیفی مورد بررسی قرار گرفتند. برای بررسی روایی سازه، از روش تحلیل عاملی تأییدی برای بررسی ساختار پرسشنامه‌ها استفاده گردید، زیرا گویه‌ها از ابتدا از طریق مصاحبه با زوجین در آستانه‌ی طلاق و متخصصان حوزه‌ی خانواده و طلاق ظهور یافتند و تحلیل عاملی تأییدی امکان بررسی ساختار فرضی نظری را به لحاظ مناسب بودن برازش با داده‌های تجربی بررسی می‌کند (Kline, 2010). سپس برای بررسی روایی همگرا از پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی گلوبال-راست و برای بررسی روایی واگرا از پرسشنامه‌ی گرایش به طلاق استفاده شد و همبستگی پرسشنامه‌های ساخته شده با این پرسشنامه‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

همچنین به منظور بررسی پایایی پرسشنامه‌های ساخته شده از دو روش همسانی درونی و ثبات استفاده شد. در بررسی همسانی درونی، آلفای کرونباخ برای هر کدام از مؤلفه‌ها و مقیاس کل محاسبه گردید. برای بررسی ثبات مقیاس‌ها نیز از روش بازآزمایی استفاده شد. بدین منظور تعداد ۶۰ نفر از زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان که در یکی از مراحل طلاق هستند (۳۰ زن و ۳۰ مرد) در بازه‌ی زمانی ۳۰ روزه مجدداً به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند و ضریب همبستگی پیرسون بین نمرات حاصل از دو بار اجرای پرسشنامه‌ها محاسبه شد (نتایج در بخش یافته‌ها بیان شده است). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مرحله از نرم‌افزارهای SPSS 18 و AMOS18 استفاده شد.

یافته‌ها

در مرحله‌ی اول پژوهش، پس از انجام مصاحبه با زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق، ابعاد و مقوله‌هایی برای امکان سازگاری زناشویی ظهور یافت. خلاصه‌ی نتایج حاصل از مصاحبه‌ها در مدل شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱

مدل امکان سازگاری زناشویی در زوجین ایرانی در آستانه طلاق

بر اساس نتایج پژوهش در مرحله‌ی کیفی و به دست آمدن مقوله‌ها و ابعاد امکان سازگاری زناشویی، مراحل ساخت و اعتباریابی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی انجام شد که نتایج آن در ادامه گزارش می‌گردد.

داده‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان این پژوهش در مرحله‌ی دوم پژوهش نشان می‌دهد که میانگین سنی زنان شرکت‌کننده در پژوهش، ۳۴/۸۹ و برای مردان ۳۴/۹۸ سال بود. همچنین بازه‌ی مدت ازدواج زوجین از ۱ تا ۴۰ سال بود که نشان دهنده‌ی تنوع قابل قبولی می‌باشد که با میانگین ۱۱/۹۸ سال مشخص شده است.

جدول ۲

توزیع فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی تحصیلات، تعداد فرزندان، اقدامات برای طلاق و تعداد ازدواج

متغیر	زنان		مردان	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
زیر دیپلم	۱۳	۵	۱۲	۵/۹
دیپلم	۵۳	۲۰/۲	۶۷	۳۳/۲
فوق دیپلم	۱۹	۷/۲	۲۴	۱۱/۸
لیسانس	۱۱۱	۴۲/۴	۵۴	۲۶/۷
فوق لیسانس	۵۶	۲۱/۴	۴۱	۲۰/۳
دکتری	۱۰	۳/۸	۴	۲
مجموع	۲۶۲	۱۰۰	۲۰۲	۱۰۰
بدون فرزند	۷۳	۲۷/۹	۷۸	۳۸/۶
یک فرزند	۹۶	۳۶/۶	۵۴	۲۶/۷
دو فرزند	۷۸	۲۹/۸	۴۷	۲۳/۳
سه فرزند	۱۲	۴/۶	۱۶	۷/۹
چهار فرزند	۳	۱/۱	۴	۲
پنج فرزند	-	-	۳	۱/۵
مجموع	۲۶۲	۱۰۰	۲۰۲	۱۰۰
مشورت و مشاوره	۱۶۳	۶۲/۲	۱۱۷	۵۷/۹
اقدام حقوقی	۶۱	۲۳/۳	۲۳	۱۱/۴
اقدام قانونی	۳۸	۱۴/۵	۶۲	۳۰/۷
مجموع	۲۶۲	۱۰۰	۲۰۲	۱۰۰
۱ بار	۲۵۳	۹۶/۶	۱۹۹	۹۸/۵
۲ بار	۹	۳/۴	۳	۱/۵
مجموع	۲۶۲	۱۰۰	۲۰۲	۱۰۰

داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که بیشترین زوجین تحصیلات لیسانس (فراوانی ۴۲/۴ درصد) دارند. همچنین زوجین دارای یک فرزند با فراوانی ۳۶/۶ درصد بیشترین تعداد مشارکت‌کنندگان هستند و زوجینی هم که یک بار ازدواج کرده‌اند، فراوانی ۹۶/۶ درصد را دارند. همچنین زوجینی که اقدام قانونی برای طلاق کرده بودند، برای مردان ۳۰/۷ درصد و برای زنان ۱۴/۵ درصد بوده است و در مورد هر دو جنس بیشترین اقدام برای طلاق، در قالب مشاوره گرفتن می‌باشد.

به منظور بررسی روایی محتوای پرسشنامه‌های ساخته شده، از دو روش کیفی و کمی استفاده شد. همان‌گونه که بیان شد، برای ارزیابی کیفی روایی محتوا، پرسشنامه‌ها در اختیار ۵ نفر از متخصصان حوزه خانواده و طلاق قرار گرفت تا از لحاظ رعایت دستور زبان، استفاده از کلمات مناسب و اهمیت گویه‌ها مورد بررسی قرار گیرد. در بررسی روایی محتوا از نظر کمی نیز، نسبت روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI) محاسبه گردید (Newman et al., 2013). به همین منظور بر اساس نظر متخصصان حوزه خانواده و طلاق، میزان ضرورت گویه در یک طیف لیکرت سه تایی (ضروری است، مفید است اما ضروری نیست و ضرورتی ندارد) مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت بر اساس فرمول لاوشه (Lawshe)، گویه‌های با CVR کمتر از ۰/۹۹ که مورد توافق متخصصان قرار گرفتند (Williams et al., 2012)، حذف شدند. همچنین در ادامه، شاخص CVI نیز محاسبه گردید. به این منظور گویه‌هایی که در اختیار متخصصان قرار گرفت، بر اساس سه معیار اختصاصی بودن، سادگی و وضوح در یک طیف لیکرت چهارتایی مورد ارزیابی قرار گرفتند. بر اساس فرمول CVI، گویه‌های با نمره‌ی کمتر از ۰/۷۰ (Munro, 2004) نیز حذف شدند.

جدول ۳

شاخص‌های برازندگی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی زنان پس از حذف گویه‌های نامناسب								
شاخص‌ها	شاخص‌های مطلق	شاخص‌های تطبیقی	شاخص‌های مقصد					
	RMSEA	CMIN/DF	PCFI	PNFI	CFI	TLI	AGFI	GFI
مقدار	۰/۰۷۵	۲/۴۴	۰/۶۹	۰/۵۸	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۴

همان‌گونه که بیان شد، برای بررسی ساختار عاملی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. به همین منظور گویه‌های همه مؤلفه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی توسط نرم‌افزار AMOS بررسی شدند تا مشخص شود که آیا این گویه‌ها می‌توانند مؤلفه‌ی موردنظر و متعاقب آن مقیاس کلی را بسنجند یا خیر. نتایج بررسی شاخص‌های برازندگی مدل، حاکی از برازش کلی مدل داشت و بررسی تک‌تک گویه‌ها نشان داد که گویه‌های ۲۵، ۳۳، ۳۴،

۳۸، ۵۳ و ۵۹ نامناسب ($p > ۰/۰۵$) و سایر گویه‌ها مناسب هستند ($p < ۰/۰۵$). بنابراین گویه‌های نامناسب حذف شده و مدل تحلیل عاملی مجدداً بررسی شد که نتایج مرتبط با آن در ادامه ارائه می‌شود. زمانی بیان می‌شود یک مدل دارای برازش مناسب است که شاخص‌های GFI، TLI، و CFI بالاتر از ۰/۹، شاخص AGFI بالاتر از ۰/۸۵، شاخص PNI و PCFI بالاتر از ۰/۵، شاخص CMIN/DF کمتر از ۳، و شاخص RMSEA کمتر از ۰/۰۸ باشند (Schermelleh-Engel et al., 2003). در جدول ۳ مشاهده می‌شود که تمامی شاخص‌ها قابل قبول هستند و بنابراین مدل از برازش کلی برخوردار است. اما برای اینکه به صورت جزئی مشخص شود که آیا گویه‌ها می‌توانند مؤلفه‌ها و مقیاس موردنظر را بسنجند یا خیر، از وزن‌های رگرسیونی (بارهای عاملی) استفاده می‌شود که در جدول ۴ ارائه شده‌اند. نتایج این جدول نیز نشان می‌دهد که تمامی گویه‌های باقی‌مانده توانایی سنجش پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی زنان را دارند.

جدول ۴

وزن‌های رگرسیونی (بارهای عاملی) پس از حذف گویه‌های نامناسب در فرم زنان

نتیجه	سطح معناداری	مقدار بحرانی	برآورد استاندارد	برآورد غیر استاندارد	گویه / پارامتر	مقوله
تأیید	۰/۰۰۱	۱۰/۸۷	۰/۶۹۲	۱	۱. با وجود مشکلات مختلف در زندگی‌مان، اعتماد بین ما از دست نرفته است.	اعتماد
تأیید	۰/۰۰۱	۴/۱۱	۰/۲۶۰	۰/۴۶	۲. هر موقع در مورد مشکلی اعتراض کردم، همسرم موقتاً تغییر می‌کند و بعد همان فرد سابق می‌شود.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۱/۳۴	۰/۷۳۲	۱/۲۰	۳. در مواردی که همسرم اشتباهی می‌کند، سعی می‌کند آن را جبران کند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۸/۵۴	۰/۵۴۵	۰/۹۷۷	۴. همواره سعی می‌کنم اشتباهاتم را جبران کنم، ولی همسرم اشتباهات مرا فراموش نمی‌کند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۷/۴۹	۰/۴۷۶	۰/۷۵۰	۵. اطمینان دارم اگر به همسرم چیزی را بگویم که با کسی مطرح نکنم، به حرفم گوش می‌دهد.	
تأیید	۰/۰۰۱	۶/۶۸	۰/۴۲۴	۰/۳۱۴	۶. وقتی همسرم برای زندگی‌مان تلاش می‌کند، من هم بیشتر به زندگی امیدوار می‌شوم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۱/۵۳	۰/۷۴۴	۱/۳۵	۷. رابطه ما طوری است که من می‌توانم براحتی حرفهایم را به همسرم بزنم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۲/۰۹	۰/۷۸۲	۱/۲۵	۸. با وجود مشکلاتی که داریم، همسرم ویژگی‌های خوب و مثبت من را می‌بیند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۹۱	۰/۳۷۴	۰/۶۷۷	۹. همسرم حتی در مسائل شخصی من هم دخالت می‌کند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۱/۵۶	۰/۷۴۶	۱/۲۲	۱۰. در بیشتر مسائل زندگی می‌توانم روی همسرم حساب کنم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۷/۱۰	۰/۴۵۱	۰/۷۰۱	۱۱. مطمئنم همسرم با کسی غیر از من رابطه عاطفی یا رابطه جنسی ندارد.	علاقه
تأیید	۰/۰۰۱	۱۱/۳۲	۰/۷۰۷	۱	۱۲. احساس می‌کنم همسرم به من بی‌تفاوت شده است.	

مقوله	گویه / پارامتر	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد	مقدار بحرانی	سطح معناداری	نتیجه
رابطه‌ی جنسی	۱۳. از ابتدای ازدواج بین من و همسرم علاقه‌ای وجود نداشت.	۰/۵۵۵	۰/۴۴۹	۷/۱۳	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۴. با وجود مشکلات مختلف، همچنان همسرم را دوست دارم.	۰/۷۱۴	۰/۶۷۷	۱۰/۷۴	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۵. من و همسرم علایق مشترکی داریم، ولی مدتی است فعالیتی که باعث لذت هر دوی ما شود، انجام ندادیم.	۰/۳۵۶	۰/۲۱۷	۳/۴۵	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۶. در مواقعی که نیاز به حمایت همسرم دارم، او از من حمایت می‌کند.	۱/۱۶	۰/۷۷۱	۱۲/۲۲	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۷. رابطه ما به جایی رسیده که حاضر هر شرایطی را تحمل کنم غیر از ماندن کنار همسرم.	۰/۸۵۵	۰/۷۷۹	۱۲/۳۴	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۸. برای حفظ زندگی مشترکمان، دیگر هیچ میل و رغبتی ندارم.	۰/۹۲۸	۰/۸۰۷	۱۲/۷۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۹. رابطه جنسی ما مشکلات زیادی دارد که همسرم برای حل آن‌ها هیچ کاری نمی‌کند.	۱	۰/۶۳۷	۸/۹۸	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۰. یکی از ویژگی‌های مثبت رابطه ما، رابطه جنسی خوب من و همسرم است.	۰/۹۷۳	۰/۵۵۸	۱۳/۲۸	۰/۰۰۱	تأیید
پذیرش	۲۱. از همان ابتدای ازدواج، نسبت به همسرم میل جنسی نداشتم.	۰/۵۵۱	۰/۴۳۸	۶/۶۷	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۲. از همان ابتدای ازدواج، همسرم نسبت به من از نظر جنسی بی‌میل بود.	۰/۴۲۹	۰/۴۵۳	۶/۸۷	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۳. همسرم مرتباً سعی می‌کند من را تغییر دهد.	۱	۰/۵۷۲	۷/۵۶	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۴. بیشتر رفتارهای همسرم برایم قابل تحمل نیست.	۱/۳۳	۰/۷۶۱	۹/۵۱	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۵. همسرم در مقابل هر چیزی که خلاف نظرش باشد، به شدت عصبانی می‌شود.	۱	۰/۵۴۳	۷/۵۳	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۶. همسرم در مقابل هر چیزی که خلاف نظرش باشد، قهر می‌کند.	۱/۰۵	۰/۵۸۷	۷/۹۸	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۷. همسرم می‌تواند تغییراتی (مانند ظاهر، پوشش، خصوصیات اخلاقی و...) که در من طی این سال‌ها بوجود آمده است را بپذیرد.	۰/۷۹۶	۰/۵۳۳	۷/۴۲	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۸. در زندگی مشترک کمتر از آن چیزی که انتظار داشتم، به دست آوردم.	۱	۰/۵۹۸	۸/۲۹	۰/۰۰۱	تأیید
عدالت و انصاف	۲۸. در زندگی ما با وجود آنکه مشکلات زیادی وجود دارد، ولی همسرم قدر زحمات من را می‌داند.	۱/۲۱	۰/۸۴۰	۱۰/۶۵	۰/۰۰۱	تأیید
	۲۹. همسرم اطلاعات واضحی در مورد شرایط کاریش، دوستانش و... به من می‌دهد.	۰/۹۹۸	۰/۶۰۰	۸/۳۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۳۰. فکر می‌کنم فقط من برای حفظ زندگی‌مان تلاش می‌کنم.	۰/۹۵۱	۰/۶۵۶	۸/۹۷	۰/۰۰۱	تأیید
	۵۴. شوهرم اختیار کافی برای مسائل مالی را به من داده است.	۰/۸۹۲	۰/۵۲۸	۷/۵۸	۰/۰۰۱	تأیید
	۵۵. شوهرم در مورد همه مسائلی که به زندگی مشترکمان ربط دارد (مسائل مالی، فرزند، تصمیمات مهم و...) با من مشورت می‌کند.	۱/۰۹	۰/۷۱۴	۹/۵۵	۰/۰۰۱	تأیید

مقوله	گویه / پارامتر	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد	مقدار بحرانی	سطح معناداری	نتیجه
نگرش‌های بازدارنده	۵۷. شوهرم برای کارهایی که من در زندگی انجام می‌دهم (بچه‌داری، خانه‌داری و...) ارزش قائل است.	۱/۳۴	۰/۸۳۷	۱۰/۶۳	۰/۰۰۱	تأیید
	۳۱. به نظر من تلاش برای حفظ زندگی فعلی، بهتر از طلاق گرفتن و ازدواج مجدد است.	۱	۰/۱۶۷	۱/۹۷	۰/۰۴۶	تأیید
	۳۲. ترس از مبهم بودن آینده پس از طلاق باعث می‌شود در زندگی فعلی ام بمانم.	-۳/۶۷	-۰/۴۹۷	-۲/۵۸	۰/۰۱۰	تأیید
	۳۳. به نظر من شانس ازدواج مطلقه‌ها خیلی کم است.	-۱/۶۴	-۰/۲۴۳	-۲/۲۳	۰/۰۲۶	تأیید
	۳۴. اگر روزی از همسرم جدا شوم، احساس می‌کنم جلوی خانواده و فامیل تحقیر می‌شوم.	-۱/۳۰	-۰/۱۸۹	-۲/۰۲	۰/۰۴۳	تأیید
	۳۵. به نظرم مشاوره گرفتن از یک فرد متخصص در شرایطی مانند طلاق نیز می‌تواند تأثیر مثبت داشته باشد.	-۱/۲۲	-۰/۲۶۷	-۲/۳۰	۰/۰۲۱	تأیید
	۳۶. به نظرم اگر فرایند طلاق زوجین طولانی شود، می‌تواند باعث آشتی زن و شوهر شود.	-۱/۱۶	-۰/۱۹۴	-۲/۰۴	۰/۰۴۱	تأیید
	۳۷. فکر می‌کنم زندگی ما به نقطه‌ای رسیده که از دست هیچ کس کاری بر نمی‌آید.	۳/۷۱	۰/۷۱۴	۲/۶۶	۰/۰۰۸	تأیید
	۳۸. از فکر اینکه مجبورم بعد از طلاق به خانه پدری ام برگردم، احساس بدی دارم.	-۱/۴۳	-۰/۲۰۸	-۲/۱۰	۰/۰۳۵	تأیید
	۳۹. به نظرم وقتی رابطه‌ای دچار مشکل می‌شود، هر دو طرف ولو اندک، سهم دارند.	۱/۳۹	۰/۴۰۹	۲/۵۲	۰/۰۱۲	تأیید
خانواده‌ی اصلی	۵۳. احساس می‌کنم اگر طلاق بگیرم نمی‌توانم به عنوان یک زن تنها در جامعه زندگی کنم.	-۱/۸۹	-۰/۲۷۱	-۲/۳۱	۰/۰۲۱	تأیید
	۶۰. به نظر من مردان خیلی راحت‌تر از زنان بعد از طلاق می‌توانند ازدواج کنند.	-۱/۳۳	-۰/۲۱۱	-۲/۱۲	۰/۰۳۴	تأیید
	۴۰. اگر طلاق بگیرم، خانواده‌ام از نظر عاطفی از من حمایتی نمی‌کنند.	۱	۰/۳۵۸	۴/۳۲	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۱. اگر طلاق بگیرم، خانواده‌ام نمی‌توانند از نظر مالی من را حمایت کنند.	۱/۰۱	۰/۳۳۵	۴/۱۴	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۲. اگر طلاق بگیرم، خانواده‌ام من را می‌پذیرند، ولی فرزندانم را هرگز نمی‌پذیرند.	۰/۶۳۵	۰/۲۸۰	۳/۶۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۳. طلاق من ممکن است در زندگی و آینده اعضای خانواده‌ام تأثیر منفی بگذارد (مثلاً در ازدواج خواهر و برادر و...).	۱/۲۳	۰/۴۳۸	۴/۷۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۴. خانواده من یا همسرم با طلاق مخالفند.	۰/۷۹۲	۰/۳۴۶	۹/۰۷	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۵. به نظرم، همسرم بیش از حد به خانواده‌اش وابسته است.	-۱/۲۰	-۰/۴۰۹	-۴/۶۲	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۶. یکی از مشکلات من و همسرم، دخالت‌های خانواده او در زندگی ماست.	-۰/۹۸۰	-۰/۳۲۲	-۴/۰۴	۰/۰۰۱	تأیید
	۴۷. اگر فرزندم در شرایط مناسبی (مانند سن، تحصیل و...) نباشد، تصمیم به جدا شدن را عقب می‌اندازم.	۱	۰/۱۷۱	۱/۹۸	۰/۰۴۸	تأیید
فرزندان						

مقوله	گویه / پارامتر	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد	مقدار بحرانی	سطح معناداری	نتیجه
شرایط اقتصادی و اجتماعی	۴۸. از اینکه فرزندم، فرزند طلاق شود، می‌ترسم.	۱/۰۷	۰/۱۷۳	۱/۹۶	۰/۰۴۹	تأیید
	۴۹. با وجود مشکلاتی که همسرم دارد، اما مادر (یا پدر) خوبی برای فرزندمان است.	-۱/۶۰	-۰/۲۹۷	-۲/۴۱	۰/۰۱۶	تأیید
	۵۰. می‌ترسم حضانت بچه‌ها را بعد از طلاق به من ندهند به همین خاطر در زندگی فعلی‌ام می‌مانم.	۱/۸۰	۰/۲۶۵	۲/۳۳	۰/۰۱۹	تأیید
	۵۱. تصمیم گرفته‌ام از نظر مالی توانمندتر شوم تا در صورت جدایی از همسرم مشکلی نداشته باشم.	۱	۰/۲۰۰	۲/۰۳	۰/۰۴۳	تأیید
مقیاس کل (بازدارنده‌های طلاق)	۵۲. اگر از نظر مالی و سایر شرایط، وضعیت بهتری داشتم، در زندگی مشترک نمی‌ماندم.	۳/۱۹	۰/۵۸۵	۳/۱۱	۰/۰۰۲	تأیید
	۵۸. همسرم از لحاظ اقتصادی توانایی اداره زندگی مشترک را ندارد.	۲/۱۱	۰/۴۸۶	۳/۰۴	۰/۰۰۲	تأیید
	۵۹. به نظر، مشکلات اقتصادی ما به خاطر بی‌مسئولیتی همسرم است.	۲/۶۰	۰/۵۰۴	۳/۰۵	۰/۰۰۲	تأیید
	اعتماد	۱	۱	۹/۰۴	۰/۰۰۱	تأیید
مقیاس کل (بازدارنده‌های طلاق)	علاقه	۱/۱۰	۱	۱۰/۹۸	۰/۰۰۱	تأیید
	رابطه‌های جنسی مثبت رابطه	۰/۹۶۳	۱	۹/۹۳	۰/۰۰۱	تأیید
	پذیرش عدالت و انصاف	۱/۰۳	۱	۸/۹۵	۰/۰۰۱	تأیید
	نگرش بازدارنده‌های طلاق	۱/۱۲	۱	۹/۳۴	۰/۰۰۱	تأیید
مقیاس کل (بازدارنده‌های طلاق)	خانواده‌ی اصلی فرزندان	-۲/۴۵	-۱	-۲/۴۶	۰/۰۱۴	تأیید
	شرایط اقتصادی و اجتماعی	-۰/۹۹۹	-۱	-۱/۹۷	۰/۰۴۸	تأیید
	سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی	۱/۲۹	۱	۲/۰۷	۰/۰۳۸	تأیید
	سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی (بازدارنده‌های طلاق)	۰/۲۵۲	۱	۲/۶۵	۰/۰۰۸	تأیید

همچنین به منظور بررسی ساختار عاملی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم مردان نیز از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. بدین جهت گویه‌های هر یک از مؤلفه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی توسط نرم‌افزار AMOS بررسی شد تا مشخص شود که آیا این گویه‌ها نیز می‌توانند مؤلفه‌ی مورد نظر و به دنبال آن مقیاس کلی را بسنجند. بررسی اولیه نشان داد علی‌رغم مناسب بودن برازش کلی مدل، گویه‌های شماره ۲۵، ۳۳، ۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۲، ۴۶، ۴۷، ۵۲ و ۵۳ نامناسب ($p > 0/05$) و سایر گویه‌ها مناسب می‌باشند ($p < 0/05$). نتایج مدل اصلاحی در جداول بعدی ارائه شده‌اند.

جدول ۵

شاخص‌های برازندگی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی مردان پس از حذف گویه‌های نامناسب								
شاخص‌های مطلق			شاخص‌های تطبیقی			شاخص‌های مقتصد		
شاخص‌ها	شاخص‌های مطلق	شاخص‌های تطبیقی	شاخص‌های مقتصد	شاخص‌های مطلق	شاخص‌های تطبیقی	شاخص‌های مقتصد	شاخص‌های مطلق	شاخص‌های تطبیقی
مقدار	GFI	AGFI	TLI	CFI	PNFI	PCFI	CMIN/DF	RMSEA
	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۶۳	۰/۷۴	۲/۲۶	۰/۰۷۹

جدول فوق حاکی از برازندگی مدل بعد از حذف گویه‌های نامناسب است. بررسی جزئی مدل نیز در جدول ۶ نیز نشان می‌دهد که تمامی گویه‌های باقی‌مانده توانایی سنجش پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم مردان را دارا می‌باشند.

جدول ۶

وزن‌های رگرسیونی (بارهای عاملی) پس از حذف گویه‌های نامناسب در فرم مردان

مقوله	گویه / پارامتر	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد	مقدار بحرانی	سطح معناداری	نتیجه
اعتماد	۱. با وجود مشکلات مختلف در زندگی‌مان، اعتماد بین ما از دست نرفته است.	۱	۰/۷۴۵	۱۰/۹۸	۰/۰۰۱	تأیید
	۲. هر موقع در مورد مشکلی اعتراض کردم، همسرم موقتاً تغییر می‌کند و بعد همان فرد سابق می‌شود.	۰/۳۵۴	۰/۲۰۲	۲/۸۱	۰/۰۰۵	تأیید
	۳. در مواردی که همسرم اشتباهی می‌کند، سعی می‌کند آن را جبران کند.	۱/۲۹	۰/۷۹۹	۱۱/۸۵	۰/۰۰۱	تأیید
	۴. همواره سعی می‌کنم اشتباهاتم را جبران کنم، ولی همسرم اشتباهات مرا فراموش نمی‌کند.	۰/۸۶۱	۰/۴۸۱	۶/۸۱	۰/۰۰۱	تأیید
	۵. اطمینان دارم اگر به همسرم چیزی را بگویم که با کسی مطرح نکنم، به حرفم گوش می‌دهد.	۰/۷۶۲	۰/۴۸۳	۶/۸۷	۰/۰۰۱	تأیید
	۶. وقتی همسرم برای زندگی‌مان تلاش می‌کند، من هم بیشتر به زندگی امیدوار می‌شوم.	۰/۲۹۵	۰/۴۰۳	۵/۶۵	۰/۰۰۱	تأیید
	۷. رابطه ما طوری است که من می‌توانم براحتی حرف‌هایم را به همسرم بزنم.	۱/۴۱	۰/۷۷۲	۱۱/۳۶	۰/۰۰۱	تأیید
	۸. با وجود مشکلاتی که داریم، همسرم ویژگی‌های خوب و مثبت من را می‌بیند.	۱/۱۱	۰/۷۶۵	۱۱/۲۷	۰/۰۰۱	تأیید
	۹. همسرم حتی در مسائل شخصی من هم دخالت می‌کند.	۰/۵۹۶	۰/۳۳۵	۴/۶۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۰. در بیشتر مسائل زندگی می‌توانم روی همسرم حساب کنم.	۱/۲۱	۰/۷۹۹	۱۱/۸۸	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۱. مطمئنم همسرم با کسی غیر از من رابطه عاطفی یا رابطه جنسی ندارد.	۰/۶۳۱	۰/۴۲۹	۷/۱۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۱۲. احساس می‌کنم همسرم به من بی‌تفاوت شده است.	۱	۰/۷۱۱	۹/۹۵	۰/۰۰۱	تأیید
	علاقه	۱۳. از ابتدای ازدواج بین من و همسرم علاقه‌ای وجود نداشت.	۰/۶۴۱	۰/۴۳۲	۶/۰۰۹	۰/۰۰۱
۱۴. با وجود مشکلات مختلف، همچنان همسرم را دوست دارم.		۰/۹۱۶	۰/۷۸۷	۱۰/۹۵	۰/۰۰۱	تأیید
۱۵. من و همسرم علایق مشترکی داریم، ولی مدتی است فعالیتی که باعث لذت هر دوی ما شود، انجام ندادیم.		۰/۳۷۲	۰/۲۰۲	۲/۸۰	۰/۰۰۵	تأیید

نتیجه	سطح معناداری	مقدار بحرانی	برآورد استاندارد	برآورد غیر استاندارد	گویه / پارامتر	مقوله
تأیید	۰/۰۰۱	۱۰/۹۱	۰/۷۸۴	۱/۲۵	۱۶. در مواقعی که نیاز به حمایت همسر دارم، او از من حمایت می‌کند.	رابطه‌ی جنسی
تأیید	۰/۰۰۱	۱۰/۸۷	۰/۷۸۰	۰/۹۹۶	۱۷. رابطه ما به جایی رسیده که حاضرم هر شرایطی را تحمل کنم غیر از ماندن کنار همسر.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۱/۴۲	۰/۸۱۹	۱/۰۹	۱۸. برای حفظ زندگی مشترکمان، دیگر هیچ میل و رغبتی ندارم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۱/۶۱	۰/۶۰۶	۱	۱۹. رابطه جنسی ما مشکلات زیادی دارد که همسرم برای حل آن‌ها هیچ کاری نمی‌کند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۱۰/۹۵	۰/۵۶۱	۰/۹۲۷	۲۰. یکی از ویژگی‌های مثبت رابطه ما، رابطه جنسی خوب من و همسرم است.	
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۴۳	۰/۴۱۵	۰/۴۸۳	۲۱. از همان ابتدای ازدواج، نسبت به همسرم میل جنسی نداشتم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۳/۵۹	۰/۲۶۴	۰/۲۶۲	۲۲. از همان ابتدای ازدواج، همسرم نسبت به من از نظر جنسی بی‌میل بود.	
تأیید	۰/۰۰۱	۴/۲۵	۰/۴۲۲	۱	۲۳. همسرم مرتباً سعی می‌کند من را تغییر دهد.	
تأیید	۰/۰۰۱	۶/۱۴	۰/۸۱۴	۱/۸۰	۲۴. بیشتر رفتارهای همسرم برایم قابل تحمل نیست.	
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۸۶	۰/۴۸۰	۱/۱۳	۲۵. همسرم در مقابل هر چیزی که خلاف نظرش باشد، به شدت عصبانی می‌شود.	
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۰۱	۰/۴۹۰	۱/۱۴	۲۶. همسرم در مقابل هر چیزی که خلاف نظرش باشد، قهر می‌کند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۳۴	۰/۵۵۹	۱/۱۹	۴۵. همسرم افکار و اعتقادات متفاوتی نسبت به ابتدای ازدواجمان پیدا کرده و من از این بابت ناراحتم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۷/۸۹	۰/۶۲۵	۱	۲۷. در زندگی مشترک کمتر از آن چیزی که انتظار داشتیم، به دست آوردم.	عدالت و انصاف
تأیید	۰/۰۰۱	۱۰/۰۴	۰/۸۶۲	۱/۱۸	۲۸. در زندگی ما با وجود آنکه مشکلات زیادی وجود دارد، ولی همسرم قدر زحمات من را می‌داند.	
تأیید	۰/۰۰۱	۷/۷۷	۰/۶۱۶	۰/۸۹۸	۲۹. همسرم اطلاعات واضحی در مورد شرایط کارش، دوستانش و... به من می‌دهد.	
تأیید	۰/۰۰۱	۸/۰۸	۰/۶۴۳	۰/۸۷۳	۳۰. فکر می‌کنم فقط من برای حفظ زندگی‌مان تلاش می‌کنم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۷/۹۸	۰/۶۳۸	۰/۹۰۲	۴۴. احساس می‌کنم در زندگی آن میزان که اقتدار و احترام نیاز داشتیم، از سوی همسرم به دست آوردم.	
تأیید	۰/۰۰۱	۵/۵۱	۰/۲۵۵	۱	۳۱. به نظر من تلاش برای حفظ زندگی فعلی، بهتر از طلاق گرفتن و ازدواج مجدد است.	نگرش‌های بازدارنده
تأیید	۰/۰۰۲	-۳/۰۶	-۰/۳۸۱	-۱/۸۰	۳۲. ترس از مهیم بودن آینده پس از طلاق باعث می‌شود در زندگی فعلی ام بمانم.	

مقوله	گویه / پارامتر	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد	مقدار بحرانی	سطح معناداری	نتیجه
خانواده‌ی اصلی	۳۳. به نظرم مشاوره گرفتن از یک فرد متخصص در شرایطی مانند طلاق نیز می‌تواند تأثیر مثبت داشته باشد.	۰/۸۲۷	۰/۲۸۵	۶/۷۹	۰/۰۰۱	تأیید
	۳۴. به نظرم اگر فرایند طلاق زوجین طولانی شود، می‌تواند باعث آشتی زن و شوهر شود.	-۰/۹۶۵	-۰/۳۱۹	-۲/۸۲	۰/۰۰۵	تأیید
	۳۵. فکر می‌کنم زندگی ما به نقطه‌ای رسیده که از دست هیچ‌کس کاری بر نمی‌آید.	-۰/۷۵۳	-۰/۲۴۱	-۲/۳۱	۰/۰۲۱	تأیید
	۳۶. به نظرم وقتی رابطه‌ای دچار مشکل می‌شود، هر دو طرف ولو اندک، سهم دارند.	-۰/۵۰۶	-۰/۲۱۴	-۲/۳۱	۰/۰۲۱	تأیید
	۳۷. اگر طلاق بگیرم، خانواده‌ام از نظر عاطفی از من حمایتی نمی‌کنند.	۱	۰/۲۰۴	۲/۱۳	۰/۰۳۳	تأیید
	۳۸. اگر طلاق بگیرم، خانواده‌ام نمی‌توانند از نظر مالی من را حمایت کنند.	۱/۱۲	۰/۲۱۵	۲/۱۲	۰/۰۳۴	تأیید
	۳۹. خانواده من یا همسرم با طلاق مخالفند.	۰/۸۰۰	۰/۲۰۳	۲/۰۶	۰/۰۳۹	تأیید
	۴۰. به نظرم، همسرم بیش از حد به خانواده‌اش وابسته است.	-۱/۴۵	-۰/۲۶۴	-۲/۳۰	۰/۰۲۱	تأیید
	۴۱. یکی از مشکلات من و همسرم، دخالت‌های خانواده او در زندگی ماست.	-۲/۰۹	-۰/۳۸۴	-۲/۵۸	۰/۰۱۰	تأیید
	۴۲. اگر فرزندم در شرایط مناسبی (مانند سن، تحصیل و...) نباشد، تصمیم به جداشدن را عقب می‌اندازم.	۱	۰/۲۰۶	۲/۰۴	۰/۰۳۸	تأیید
فرزندان	۴۳. با وجود مشکلاتی که همسرم دارد، اما مادر (یا پدر) خوبی برای فرزندمان است.	-۰/۸۹۴	-۰/۱۹۷	-۲/۰۱	۰/۰۴۴	تأیید
	اعتماد	۱	۱	۷/۷۱	۰/۰۰۱	تأیید
سرمایه‌های مثبت رابطه	علاقه	۰/۹۴۰	۱	۱۰/۴۰	۰/۰۰۱	تأیید
	رابطه‌ی جنسی	-۰/۸۹۷	۱	۸/۷۰	۰/۰۰۱	تأیید
	پذیرش	-۰/۷۵۹	۱	۵/۹۳	۰/۰۰۱	تأیید
	عدالت و انصاف	۱/۱۳	۱	۹/۰۱	۰/۰۰۱	تأیید
	نگرش	۱	۱	۵/۱۵	۰/۰۰۱	تأیید
بازدارنده‌های طلاق	خانواده‌ی اصلی	-۰/۹۱۰	-۱	-۲/۲۶	۰/۰۲۴	تأیید
	فرزندان	-۰/۷۹۲	-۱	-۲/۲۷	۰/۰۲۳	تأیید
مقیاس کل (بازدارنده‌های طلاق)	سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی	۱	۱	۸/۴۱	۰/۰۰۱	تأیید
	سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی (بازدارنده‌های طلاق)	۰/۳۶۸	۱	۳/۵۶	۰/۰۰۱	تأیید

با توجه به بررسی روایی همگرا و واگرایی پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان و مردان اصلاح شده پس از تحلیل عاملی تأییدی، میزان همبستگی با پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی برای روایی همگرا و با پرسشنامه‌ی گرایش به طلاق برای روایی واگرا محاسبه شد که نتایج آن در جدول ۷ نشان می‌دهد

که روایی همگرا و واگرای پرسشنامه‌ها مورد تأیید است. قابل ذکر است به دلیل تفسیر معکوس پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی (نمرات بالاتر در آن نشانگر کیفیت پایین‌تر رابطه‌ی زناشویی است)، همبستگی منفی و معنادار پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی زنان و مردان ساخته شده با آن باید به صورت مثبت و مستقیم تفسیر شود. بر این اساس پرسشنامه‌های ساخته شده در پژوهش حاضر با پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی هم‌جهت و با پرسشنامه‌ی گرایش به طلاق همبستگی منفی و معنادار دارد.

جدول ۷

همبستگی بین پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی با پرسشنامه‌های وضعیت زناشویی و گرایش به طلاق

پرسشنامه	ابعاد/ مقوله‌ها	پرسشنامه‌ی وضعیت زناشویی	پرسشنامه‌ی گرایش به طلاق	
سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان	اعتماد	-۰/۷۷۴**	-۰/۵۴۵**	
	علاقه	-۰/۷۸۳**	-۰/۵۵۶**	
	رابطه‌ی جنسی	-۰/۶۱۹**	-۰/۳۹۱**	
	عدالت و انصاف	-۰/۷۷۶**	-۰/۵۳۵**	
	پذیرش	-۰/۶۸۲**	-۰/۴۷۵**	
	سرمایه‌های مثبت رابطه	-۰/۸۴۲**	-۰/۵۸۲**	
	نگرش‌های بازدارنده	-۰/۲۵۶**	-۰/۱۵۶*	
	خانواده‌ی اصلی	-۰/۱۹۲*	-۰/۱۲۸*	
	شرایط اقتصادی- اجتماعی	-۰/۵۹۵**	-۰/۴۸۱**	
	فرزندان	-۰/۱۴۶*	-۰/۳۷۵*	
	بازدارنده‌های طلاق	-۰/۴۵۸**	-۰/۴۳۸**	
	نمره‌ی کل فرم زنان	-۰/۸۰۹**	-۰/۵۶۷**	
	سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم مردان	اعتماد	-۰/۷۷۶**	-۰/۵۱۹**
		علاقه	-۰/۷۸۵**	-۰/۵۴۲**
رابطه‌ی جنسی		-۰/۶۲۴**	-۰/۳۸۹**	
عدالت و انصاف		-۰/۶۲۴**	-۰/۵۲۵**	
پذیرش		-۰/۶۴۸**	-۰/۴۶۷**	
سرمایه‌های مثبت رابطه		-۰/۸۴۹**	-۰/۵۷۴**	
نگرش‌های بازدارنده		-۰/۶۷۶**	-۰/۱۶۴*	
خانواده‌ی اصلی		-۰/۲۷۳**	-۰/۲۶۳**	
فرزندان		-۰/۲۲۹**	-۰/۳۱۲**	
بازدارنده‌های طلاق		-۰/۱۸۴**	-۰/۱۵۷*	
نمره‌ی کل فرم مردان		-۰/۸۳۱**	-۰/۵۵۴**	

* همبستگی معنادار در سطح ۰/۰۵

** همبستگی معنادار در سطح ۰/۰۱

همچنین بررسی همسانی درونی پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان و مردان به روش آلفای کرونباخ انجام شد. برای پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی ۰/۸۹، برای بعد سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی ۰/۹۵ و برای بعد سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی (بازدارنده‌های طلاق) ۰/۸۶ به دست آمد که مقادیر مناسبی هستند. همچنین اندازه‌ی آلفا برای مقوله‌ها بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۷ به دست آمدند که همگی مقادیر قابل قبولی هستند. در مورد پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم مردان نیز میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی ۰/۹۰، برای بعد سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی ۰/۹۴، برای بعد سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی (بازدارنده‌های طلاق) ۰/۸۱ و برای مقوله‌ها بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۴ به دست آمدند که همگی مقادیر قابل قبولی هستند. بنابراین همسانی درونی پرسشنامه‌های ساخته شده نیز تأیید شد. گزارش مقادیر آلفای کرونباخ در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸

آلفای کرونباخ پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی

متغیر	بعد	مقوله	زنان		مردان	
			تعداد گویه	ضریب آلفا	تعداد گویه	ضریب آلفا
		اعتماد	۱۱	۰/۸۳	۱۱	۰/۸۳
		علاقه	۷	۰/۸۱	۷	۰/۸۲
	سرمایه‌های مثبت	رابطه‌ی جنسی	۴	۰/۷۷	۴	۰/۷۴
	رابطه‌ی زناشویی	پذیرش	۵	۰/۸۱	۵	۰/۷۹
		عدالت و انصاف	۷	۰/۸۷	۵	۰/۸۳
امکان سازگاری		سرمایه‌های مثبت رابطه	۳۴	۰/۹۵	۳۲	۰/۹۴
زناشویی		نگرش	۱۱	۰/۷۰	۶	۰/۸۴
	سرمایه‌های منفی	خانواده‌ی اصلی	۷	۰/۷۵	۵	۰/۷۵
	رابطه‌ی زناشویی	شرایط اقتصادی و اجتماعی	۴	۰/۷۷	-----	-----
	(بازدارنده‌های طلاق)	فرزندان	۴	۰/۷۵	۲	۰/۸۴
		بازدارنده‌های طلاق	۲۶	۰/۸۶	۱۳	۰/۸۱
		نمره کل امکان سازگاری زناشویی	۶۰	۰/۸۹	۴۵	۰/۹۰

همچنین به منظور بررسی ثبات آزمون در طول زمان از روش بازآزمایی استفاده گردید. بدین منظور پرسشنامه‌های سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان و مردان برای یک گروه ۳۰ نفره از زنان و یک گروه ۳۰ نفره از مردان با فاصله‌ی زمانی ۳۰ روزه اجرا شد، که نتایج همبستگی مؤلفه‌ها حاکی از

همبستگی قوی و معنادار بین نمره‌ی کل آزمون، ابعاد و مؤلفه‌ها در دو بار اجرای آزمون داشت و بنابراین اعتبار پرسشنامه‌های مورد نظر تأیید گردید. نتایج حاصل از همبستگی در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹

همبستگی بین دو مرحله‌ی اجرای پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی

مردان	زنان	متغیر
ضریب همبستگی بین مرحله‌ی اول و دوم	ضریب همبستگی بین مرحله‌ی اول و دوم	
۰/۸۱۵**	۰/۸۴۵**	امکان سازگاری زناشویی
۰/۸۴۲**	۰/۸۳۱**	سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی
۰/۶۸۹**	۰/۷۴۸**	سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی
۰/۸۰۵**	۰/۷۶۴**	اعتماد
۰/۸۲۶**	۰/۸۱۱**	علاقه
۰/۸۴۴**	۰/۷۱۵**	رابطه‌ی جنسی
۰/۸۱۲**	۰/۸۱۰**	پذیرش
۰/۷۴۲**	۰/۷۰۱**	عدالت و انصاف
۰/۶۵۴**	۰/۷۳۳**	نگرش
۰/۶۱۰**	۰/۷۶۱**	خانواده‌ی اصلی
-----	۰/۸۰۳**	شرایط اقتصادی و اجتماعی
۰/۶۷۰**	۰/۷۰۵**	فرزندان

** همبستگی معنادار در سطح ۰/۰۱

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین یک ابزار تخصصی برای سنجش امکان سازگاری زناشویی بود. بنابراین بر اساس یک روش منظم تلاش شد تا پرسشنامه‌ای بدین منظور ساخته شود. در این پژوهش پس از انجام مصاحبه‌های عمیق با زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق، مشخص شد که افراد مصاحبه شونده در بررسی امکان سازگاری زناشویی برای زنان و مردان به مقوله‌ها و ابعاد متفاوتی اشاره کردند. بنابراین پرسشنامه در دو فرم زنان و مردان ساخته شد. به نظر می‌رسد تفاوت مقوله‌ها و عوامل مدنظر زنان و مردان ایرانی در امکان سازگاری زناشویی و بازگشت به زندگی مشترک وابسته به تفاوت‌های جنسیتی موجود در هنگام طلاق و پس از آن است که سبب می‌شود زنان و مردان، چه پیش از طلاق و چه پس از آن شرایط متفاوتی را تجربه کنند که در پژوهش‌هایی مانند پاینز و همکاران (Pines et al., 2002)، بنت (Bennett, 2017)، لئوپولد (Leopold, 2018)، بوالهیری و همکاران (Bolhari et al., 2015) و واعظی (Vaezi, 2019) هم به آن اشاره شده است. از سوی دیگر، به دلیل اینکه شرایط زنان در جامعه‌ی ایران نیز متفاوت از مردان است و این تفاوت هم وابسته به قوانین حقوقی در مورد طلاق (Habibi tabar, 2009؛ Mousavi, 2016) و هم به دلیل تفاوت در

شرایط اقتصادی و اجتماعی آنان است (Bolhari et al., 2015)، پس ظهور مقوله‌ها و مفاهیم متفاوت در مرحله‌ی کیفی پژوهش که بنیانی برای تدوین گویه‌ها و در نهایت ساخت پرسشنامه بود، غیرمتعارف به نظر نمی‌رسد. بنابراین در نظر گرفتن این تفاوت و اعمال آن در پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی می‌تواند متناسب با نیاز زوجین در تصمیم‌گیری برای ماندن یا رفتن باشد. به همین دلیل در فرم زنان ۹ مقوله و در پرسشنامه فرم مردان ۸ تحت دو بعد اصلی مقوله ظهور یافت.

دو بعد اصلی که در هر دو پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی فرم زنان و مردان ظهور یافت، عبارت بودند از سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی و سرمایه‌های منفی رابطه‌ی زناشویی (بازدارنده‌های طلاق) که بعد اول شامل پنج مقوله‌ی علاقه، اعتماد، پذیرش، رابطه‌ی جنسی و عدالت و انصاف و بعد دوم شامل نگرش‌های بازدارنده، فرزندان، خانواده‌ی اصلی و مسائل اقتصادی - اجتماعی (خاص زنان) بودند. دلیل تفکیک عوامل امکان سازگاری زناشویی در دو بعد این بود که به نظر می‌رسد عوامل موجود در بعد سرمایه‌های رابطه‌ی زناشویی برای حفظ رابطه‌ی زناشویی مهم و کارآمد هستند، اما عوامل بازدارنده‌ی طلاق صرفاً از طلاق زوجین جلوگیری می‌کنند. اما از آنجا که زوجین ایرانی بنا بر بافت اجتماعی - فرهنگی خود به هر دو دسته‌ی عوامل برای ماندن و بازگشت به زندگی زناشویی اشاره کردند، در پرسشنامه‌های ساخته شده هر دو بعد در نظر گرفته شدند.

با توجه به اینکه پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی بر اساس داده‌های برآمده از مصاحبه با زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق که بر اساس بافت ارتباطی - فرهنگی - اجتماعی جامعه‌ی ایران است، ساخته شد، به نظر می‌رسد این پرسشنامه بتواند به مشاوران و زوجین در تصمیم‌گیری برای ماندن یا رفتن، در فرایند مشاوره‌ی طلاق کمک کند. به همین منظور برای اطمینان از اعتبار مفاهیم و مقوله‌های ظهور یافته در بخش کیفی پژوهش، مفاهیم و مقوله‌هایی که در مبانی پژوهش به دست آمده‌اند، جستجو شدند و میان این دو دسته از مفاهیم، مقایسه‌ای انجام گردید. لازم به ذکر است پژوهشی که به طور مستقیم در مورد امکان سازگاری زناشویی زوجین در آستانه‌ی طلاق و بررسی و امکان‌سنجی بازگشت زوجین به زندگی مشترک پرداخته باشد، مشاهده نگردید. با این وجود پژوهش‌هایی در مورد حفاظت از رابطه‌ی زناشویی و ثبات آن در زوجین عادی یا زوجین متعارض مشاهده شد که مقایسه‌ی آن‌ها با مفاهیم و مقوله‌هایی که در ساخت پرسشنامه‌ی ساخته شده بکار رفتند، انجام می‌شود.

خالدی و همکاران (Khaledi et al., 2014) هفت مقوله‌ی عمده‌ی ارتباط، مهارت‌ها، سازگاری، ویژگی‌های شخصیتی، عوامل بیرونی، مذهب و باورها را عوامل مهمی برای حفاظت از رابطه‌ی زناشویی گزارش کردند که با بررسی زیر مقوله‌ها و مفاهیم مهم (مانند رابطه‌ی جنسی مطلوب، اعتماد، صداقت، تقسیم وظایف، قدرتانی، وضعیت مالی، فرزندان، خانواده‌ی اصلی، پذیرش، دوست داشتن، توانایی حل مشکل و) مشابهت زیادی بین مفاهیم پرسشنامه‌ی حاصل از داده‌های این پژوهش و مفاهیم پژوهش مذکور یافت شد.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر در مورد ساخت پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی با پژوهش نصیری ده‌سرخی و همکاران (Nasiri Dehsorkhi et al. 2018) مبنی بر کشف دلایل پاداش‌دهنده برای ادامه‌ی زندگی و دلایل محدودکننده‌ی آن نیز همسو می‌باشد. زیرا در پژوهش مذکور مؤلفه‌هایی از قبیل دوست داشتن، تعهد، رابطه‌ی جنسی و علایق مشترک جزء عوامل پاداش‌دهنده به دست آمدند که مشابه با سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی در پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی بودند. از سویی عواملی مانند وجود فرزند، تنهایی در آینده، نبود جرأت، اصرار خانواده، مهریه و باورهای مذهبی جزء عوامل محدودکننده‌ی رابطه‌ی زناشویی بودند. به نظر می‌رسد این عوامل هم تا حد زیادی مشابه با مقوله‌های بازدارنده‌ی طلاق یا سرمایه‌های منفی در پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی هستند که صرفاً می‌توانند افراد را در زندگی مشترک نگه دارد.

البته با نگاهی به پژوهش‌های خارجی در مورد ثبات زناشویی و عوامل مؤثر بر آن هم می‌توان تا حدی مشابهت میان آن‌ها و مقوله‌های کشف شده برای ساخت پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی یافت. به عنوان نمونه بر اساس نظر لاور و همکاران (Lauer et al., 1990)، علاقه (مطابق با علاقه در سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی در پژوهش حاضر)، کالمین (Kalmin, 1999)، درگیر شدن پدران در نگهداری فرزند (عدالت و انصاف به عنوان سرمایه‌ی مثبت زناشویی در پژوهش حاضر)، هفالیر (Hafalir, 2008) باورهای درونی شده (مطابق با نگرش‌های بازدارنده در بازدارنده‌های طلاق در پژوهش حاضر)، دی‌گراف و کالمین (DeGraaf & Kalmijn, 2006) مسائل اقتصادی و اجتماعی (مطابق با مسائل اقتصادی - اجتماعی به عنوان بازدارنده‌های طلاق در پژوهش حاضر) جزء عوامل ثبات رابطه زناشویی قلمداد می‌شوند.

همچنین همسو با آنچه به عنوان مقوله‌های مهم و اثرگذار بر سازش زوجین در آستانه‌ی طلاق در پژوهش حاضر به دست آمد، کلارک - استوارت و برنتانو (Clark-Stewart & Brentano, 2006) هم مؤلفه‌هایی مانند سن، تحصیلات، شغل، وضعیت اقتصادی، نژاد و قومیت، ویژگی‌های جوامع، مذهب و حضور فرزندان را به عنوان عوامل تأثیرگذار بر حفظ یا فروپاشی رابطه‌ی زناشویی به دست آوردند. با دقت بیشتر در مصادیق این عوامل مشاهده می‌شود که این عوامل بیش از آنکه همسو با سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی باشند، با بازدارنده‌های طلاق در پژوهش حاضر منطبق هستند. البته ونجلیستی و پرلمن (Vangelisti & Perlman, 2006) برای حفظ رابطه‌ی زناشویی بیشتر به عواملی اشاره می‌کنند که در پژوهش حاضر با عنوان سرمایه‌های مثبت رابطه‌ی زناشویی آمده است. این عوامل شامل مثبت‌گرایی، مورد اعتماد بودن، شبکه‌ی اجتماعی و تکیه کردن به خانواده و دوستان است که مبتنی بر راهبردهای نگهدارنده‌ی رابطه هستند که توسط استفورد و کانری (Stafford & Canary, 1991: quoted from Vangelisti & Perlman, 2006) به دست آمده است. البته پژوهش‌های مک‌کی (Mackey, 2003) و پرویتی و آماتو (Previti & Amato, 2003) نیز عوامل حفاظت‌کننده‌ی رابطه و عوامل خطری را برای رابطه معرفی کرده‌اند که تا حد زیادی با هر دو بعد سرمایه‌های مثبت

رابطه‌ی زناشویی و بازدارنده‌های طلاق که در پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی ظهور یافته‌اند، همپوشانی دارند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر تلاش کرد طی دو مرحله‌ی کیفی و کمی، پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی را بر اساس داده‌های برآمده از زمینه‌ی فرهنگی- اجتماعی زوجین اصفهانی به دست آورد. نکته‌ی قابل توجه این است که علی‌رغم به دست آمدن مقادیر قابل قبول و مناسب برای پایایی و روایی پرسشنامه‌ی سنجش امکان سازگاری زناشویی، به دلیل اینکه داده‌های به دست آمده در مرحله‌ی کیفی پژوهش که اساس ساخت این پرسشنامه هستند، از زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق در شهر اصفهان بودند، ممکن است در تعمیم‌دهی به زوجین در سایر شهرها با فرهنگ متفاوت یا روستاها که متفاوت از بافت شهر اصفهان هستند، محدودیت ایجاد شود. از دیگر محدودیت‌های این پژوهش، کامل نبودن ادبیات نظری و پژوهش در ارتباط با امکان سازگاری زناشویی مبتنی بر بافت فرهنگی و اجتماعی بود که طراحی و تنوع‌بخشی به گویه‌ها را دشوار کرده بود. از سوی دیگر فقدان پرسشنامه‌ی معتبر مشابه و همسو برای بررسی روایی همگرا، محدودیت دیگری برای این پرسشنامه محسوب می‌شود. اما با وجود آگاهی نسبت به تنوع فرهنگی در کشور که به دنبال آن شرایط اجتماعی و ارتباطی متفاوتی را رقم می‌زند، این پژوهش به سهم خود تلاش کرده است تا در مسیر کمک به زوجین در آستانه‌ی طلاق و مشاوران خانواده و طلاق، گامی بردارد. لذا پیشنهاد می‌شود به منظور غنای هرچه بیشتر این پرسشنامه، در فرهنگ‌ها و شرایط اجتماعی- فرهنگی متفاوتی اعتباریابی این پرسشنامه و غنای آن برای فرهنگ‌های متفاوت مورد بررسی قرار گیرد. این پرسشنامه می‌تواند در تصمیم‌گیری کارشناسانه، با در نظر گرفتن بافت ارتباطی- فرهنگی- اجتماعی و جنسیتی در تصمیم‌گیری‌های به‌جا و مناسب در امر طلاق یا ادامه دادن به زندگی مشترک، هم زوجین و هم مشاوران را یاری کند.

ملاحظات اخلاقی

با توجه به ضرورت حفظ محرمانگی مشارکت‌کنندگان در پژوهش، دریافت رضایت آگاهانه از مشارکت‌کنندگان و اطمینان به آنان برای استفاده صرفاً پژوهشی از اطلاعات به دست آمده انجام گردید. همچنین در پژوهش به اطلاعات خصوصی مشارکت‌کنندگان که موجب شناسایی هویت آنان می‌شود، اشاره‌ای نگردید. کسب مجوز اخلاق با شناسه‌ی IR.REC.1399.099 از کمیته اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی دانشگاه اصفهان نشان دهنده‌ی رعایت این موارد از سوی پژوهشگران می‌باشد.

حمایت مالی

این پژوهش هیچ کمک هزینه خاصی دریافت نکرده است.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافی بین نویسندگان پژوهش حاضر وجود ندارد.

سه‌م نویسندگان

نویسنده‌ی اول طراحی پژوهش و انجام امور اجرایی از قبیل انجام و پیاده کردن مصاحبه‌ها، تحلیل آن‌ها و تهیه گزارش اولیه مقاله را بر عهده داشته است. نویسنده‌ی دوم طراحی پژوهش، تعامل در تحلیل داده‌ها و بازنگری متن گزارش پژوهش را بر عهده داشته است. نویسنده‌ی سوم تعامل در تحلیل داده‌ها و بازنگری متن گزارش پژوهش را بر عهده داشته است. نویسنده‌ی چهارم طراحی روش پژوهش، تعامل در تحلیل داده‌ها و بازنگری متن گزارش پژوهش را بر عهده داشته است.

سپاسگزاری

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از همه مشارکت‌کنندگان در پژوهش، اعم از مشاوران خانواده و طلاق و زوجینی که با وجود مشکلات زناشویی وقت خود را در اختیار این تیم پژوهش قرار دادند و در پیشبرد آن کمک شایانی کردند، مراتب قدردانی خود را اعلام دارند.

References

- Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1269–1287.
- Amato, P. R., & Marriott, B. H. (2016). A comparison of high-and low distress marriages that end in divorce. *Journal of Marriage and Family*, 69(2), 621-638.
- Asanjarani F, Jazayeri R S, Fateghizade M, Etemadi O, & demol J. (2019). Effectiveness of Community Based-Intervention on Adjustment to Divorce in Divorced women. *Journal of Counseling Research*, 17(68), 4-21. (Persion)
- Bazargan, A. (2015). *An introduction to qualitative and mixed methods research*, Tehran: Didar. (Persion)
- Bell, N. K., Harris, S.M., Crabtree, S. A., Allen S. M., & Roberts, K. M. (2018). Divorce Decision-Making and the Divine. *Journal of Divorce & Remarriage*, 59(1), 37-50.
- Bennett, N. G. (2017). A reflection on the changing dynamics of union formation and dissolution. *Demographic Research*, 36(12), 371–390.

- Besharat, M. A. (2001). Investigating the relationship between attachment styles and marital problems in infertile couples. *Quarterly of Counseling Culture & Psychotherapy*, 5(19-20), 55-66. (Persian)
- Bolhari, J., Naghizadeh, M., Abedinnia, N. (2015). The Comparison of Predisposition Factors on Request Divorce on Gender. *Journal of Psychological Studies*, 11(1), 141-177. (Persian)
- Cailar, B. O., & Yilmaz, A. E. (2022). Post-divorce Adjustment: Definitions, Models and Assessment of Adjustment. *Current Approaches in Psychiatry*, 14(1), 1-11.
- Clark-Stewart, A., & Brentano, C. (2006). *Divorce causes and consequences*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2007). *Mixed methods research*. Tehran: Aeij.
- DeGraaf, P. M., & Kalmijn, M. (2006). Change and stability in the social determinants of divorce: A comparison of marriage cohorts in the Netherlands. *European Sociological Review*, 22(5), 561-572.
- Doherty, W. J., & Harris, S. M. (2017). Helping couples on the brink of divorce: Discernment counseling for troubled relationships. *American Psychological Association*, 229(12), 69-95.
- Ghaderpour, M. (2014). *Evaluation of the effectiveness of group counseling based on Satir communication approach on marital burnout and divorce desire of couples referring to counseling centers*. M.A. Thesis, University of Kurdistan, Faculty of Humanities & Social Sciences. (Persian)
- Glaser, B., & Holton, J. (2005). Basic Social Process (BSP), *Grounded Theory Review: An International Journal*, 3(4), 1-29.
- Habibi tabar, J. (2009). Divorce and the Family Support Bill: With an emphasis on the prevention of divorce. *Women's Strategic Studies*, 11(43), 35-64. (Persian)
- Hafalir, I. E. (2008). Stability of marriage with externalities. *International Journal Game Theory*, 37(3), 353- 369.
- Kalmin, M. (1999). Father involvement in childrearing and the perceived stability of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 61(2), 409-421.
- Keshavarz Afshar, H., Ghanbarian, E., Eskandari, N., & Saeedi, M. (2020). The effectiveness of mindfulness-based cognitive therapy on the life quality and the desire for divorce in newly married couples. *Journal of Family Counseling and Psychotherapy*, 9(2), 31-52. (Persian)
- Khaledi, Sh., Mootabi, F., Pourebrahim, T., & Bagheryan, F. (2014). The marriage protective factors in married people with risk factors. *Journal of Family Research*, 10(1), 31-45. (Persian)
- Kinnaird, K. L., & Gerrard, M. (1986). Premarital sexual behavior and attitudes toward marriage and divorce among young women as a function

- of their mothers' marital status. *Journal of Marriage and the Family*, 48(11), 757-765.
- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- LaRossa, R. (2005). Grounded Theory Methods and Qualitative Family Research. *Journal of Marriage and Family*, 67(4), 837-857.
- Lauer, R. H., Lauer, J. C., & Kerr, S. T. (1990). The long-term marriage: Perceptions of stability and satisfaction. *Journal of Aging and Human Development*, 31(3), 189-195.
- Leopold, Th. (2018). Gender differences in the consequences of divorce: A study of multiple outcomes. *Journal of Demography*, 55(3), 769-797.
- Mackey, R. (2003). Family resilience and good child outcomes: An overview of the research literature. *Social Policy Journal of New Zealand*, 20(12), 98-118.
- Mousavi, M. (2016). Semantic Representation of Mutual-Consent Divorce. *Journal of Family Research*, 12(2), 287-304. (Persian)
- Munro, B. H., (2004). *Statistical Methods for Health Care Research*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Nasiri Dehsorkhi, R., Dehshiri, Gh., & Ameri, F. (2018). The relationship between the reasons for the continuation of life with spouse and the strategies for maintaining marital relationship. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 16(2), 1-15. (Persian)
- Newman, I., Lim, J., & Pineda, F. (2013). Content validity using a mixed methods approach: Its application and development through the use of a table of specifications methodology. *Journal of Mixed Methods Research*, 7(3), 243-60.
- Pines, A. M., Gat, H., & Tal, Y. (2002). Gender differences in content and style of argument between couples during divorce mediation. *Conflict Resolution Quarterly*, 20(1), 20-50.
- Portes, P. R., Lehman, A. J., & Brown, J. H. (1999). The Child Adjustment Inventory. *Journal of Divorce & Remarriage*, 30(1-2), 37-45.
- Previti, D., & Amato, P. R. (2003). Why stay married? Rewards, barriers, and marital stability. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 561-573.
- Rezaeian, H., Massumy, S., Hosseinian, S. (2017). The study and comparison self-differentiation, communication patterns, and sexual satisfaction in divorce-applicant and normal couples. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 7(2), 17-32. (Persian)
- Rusbult, C., Johnson, D. & Morrow, G. (1986). Determinants and consequences of exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in adult romantic involvements, *Human Relations*, 39(1), 45-63.

- Rust, J., Bennum, I., Crowe, M., & Golombok, S. (1988). The Golombok-Rust inventory of marital state. *Sexual and Relationship Therapy*, 25(1), 54-56.
- Rust, J., Bennum, I., Crowe, M., & Golombok, S. (1990). The GRIMS: Apsychmetric instrument of marital discord. *Journal of Family Therapy*, 12(1), 45-57.
- Sadoughi, L., Salahyan, A., & Nasrolahi, B. (2019). Effect of mindfulness-based cognitive therapy on family functioning and communication patterns of divorce applicant couples. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 9(1), 111-130. (Persion)
- Slanbekova, G. K., Kabakova, M. P., Duisenbekov, D. D., Mun, M.V., & Kudaibergenova, S. K.(2014). Testing of the "Fisher Divorce Adjustment Scale" Questionnaire for Russian Sample in Kazakhstan. *Asian Social Science*, 11(6), 83-91.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schramm, D. G., & Becher, E. H. (2020). Common practices for divorce education. *Family relations*, 69(3), 543-558.
- Sharma, B. (2011). Mental and emotional impact of divorce on women. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 37(1), 125-131.
- Shehni Yailagh, M., Allipour Birgani, S., Payandan, T., Behroozi, N. (2011). The Comparison of Resiliency, Mental Health, Aggression and Academic Performance of Female Students of Divorced and Non-Divorced Families. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 1(1), 79-104. (Persion)
- Solomon, B. C. & Jackson, J. J. (2014). Why do personality traits predict divorce? Multiple Pathways through Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106(6), 978-996.
- Urquhart, C. (2013). *Grounded Theory for Qualitative Research*. London: Sage.
- Vaezi K. (2019). Coping Strategies of Women with Post-Divorce Conditions. *Journal of Counseling Research*, 17(68), 172-191.
- Vangelisti, A. L., & Perlman, D. (2006). *The Cambridge handbook of personal relationships*. Cambridge University Press.
- Williams, B., Brown, T., & Onsmann, A. (2012). Exploratory factor analysis: A five –step guide for novices. *Australasian Journal of Para Medicine*, 8(3), 1-14.

